

ΤΕΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ-ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ:

**«ΔΙΕΘΝΕΙΣ & ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΦΕΓΓΙΤΗ ΙΩΑΝΝΑ

Α.Μ. : 13733

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΔΗΜΑ ΕΛΕΝΗ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2012

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου κατ' αρχάς στην υπεύθυνη της πτυχιακής μου κα Ελένη Δήμα για την αμέριστη υποστήριξή της στην προσπάθειά μου, που επιπλέον υπήρξε ένα δεύτερο σχολείο για μένα.

Και ένα θερμό ευχαριστώ στους γονείς μου για την συμπαράστασή τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	7
1.1 Ο ΕΘΝΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	7
1.1.1 Η Πολιτικοποίηση της μετανάστευσης	8
1.1.2 Η μεταναστευτική πολιτική, οι πολιτικές ένταξης και το πολυετές πρόγραμμα για τα έτη 2007-2013.....	11
1.2 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	13
1.2.1 Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.....	17
1.2.2 Το Εγχειρίδιο για την ένταξη	18
1.2.3 Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων ένταξης από το πρόγραμμα INTI στο Ταμείο για την ένταξη	19
1.3 ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	24
1.3.1 Την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τις γλωσσικές ικανότητες των μεταναστών .	25
1.3.2 Την ένταξη και την ενσωμάτωση των μεταναστών με έμφαση στην αγορά εργασίας.....	29
1.3.3 Την πρόσβαση των μεταναστών στην Ιθαγένεια.....	31
1.3.4 Την ενσωμάτωση των μεταναστών με έμφαση στην πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές και υπηρεσίες	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ.....	36
2.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	36
2.1.1 Μεταρρυθμίσεις Ελληνικής Μεταναστευτικής Πολιτικής.....	41
2.1.2 Οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα και η σύνδεση τους με τα εντεινόμενα κοινωνικά προβλήματα.....	44
2.1.3 Μετανάστες στην Ελλάδα	49
2.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ.....	52

2.2.1 Αναδιοργάνωση και αναβάθμιση των υπηρεσιών των δήμων για τους αλλοδαπούς	53
2.2.2 Η ένταξη των μεταναστών και η τοπική κοινωνία (προτάσεις για συγκεκριμένες δράσεις)	56
2.2.3 Προγράμματα δράσης	62
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	71

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μετανάστευση ως κοινωνικό φαινόμενο αποτελεί μία περίπλοκη και σύνθετη διαδικασία σε παγκόσμιο επίπεδο. Έχει διαδραματίσει ιστορικά κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση των κοινωνιών και επηρεάζει ισχυρά τις δημογραφικές αλλαγές. Η παγκοσμιοποίηση έχει παίξει σαφή ρόλο στη διαμόρφωση των τάσεων μετανάστευσης, σ ένα κόσμο με ανοιχτά σύνορα στις οικονομικές συναλλαγές και τα αγαθά, όπου έχουν ως συνέπεια την μετακίνηση των πληθυσμών.

Οι λόγοι που γεννούν το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι ποικίλοι κι εξαρτώνται από τις συνθήκες που επικρατούν στη δεδομένη χρονική περίοδο από τους τόπους της προγενέστερης διαμονής στους τόπους αποδημίας. Η έκρηξη ανεξέλεγκτων συγκρούσεων, οι διευρυνόμενες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, οι κοινωνικές ανακατατάξεις στις οικονομίες, οι κλιματικές αλλαγές, η αναζήτηση καλύτερης ζωής και εκπαίδευσης είναι οι βασικές δυνάμεις πίσω από την κίνηση των πληθυσμών.

Βασικά κριτήρια για τη διάκριση των μεταναστών αφορούν στη διάρκεια παραμονής και στο αίτιο της μετακίνησης. Με βάση αυτά δημιουργούνται και οι αντίστοιχες κατηγορίες και υποκατηγορίες μεταναστών που κυρίως εξυπηρετούν στην κατανόηση των αναγκών τους αλλά και στην αντίστοιχη νομοθετική ρύθμιση είτε αυτή είναι διεθνής, είτε ευρωπαϊκή και εθνική. Η απόδοση ενός ενιαίου ορισμού της μετανάστευσης είναι ιδιαίτερα περίπλοκη γιατί ο ορισμός του ποιος είναι μετανάστης διαφέρει από χώρα σε χώρα και εξαρτάται από μια σειρά παραμέτρων.

Στις αρχές της δεκαετίας του 90 η μεταναστευτική πολιτική χαρακτηρίστηκε κυρίως από την προσπάθεια ελέγχου και περιορισμού της παράνομης εισόδου μεταναστών. Δεν υπήρχε καμία νομοθετική ρύθμιση που να προβλέπει τη νομιμοποίηση και την ένταξη αυτών των ανθρώπων. Προς το τέλος της δεκαετίας ήταν που άρχισε σταδιακά να αλλάζει το πλαίσιο μέσα από την πρώτη θεσμοθετημένη διαδικασία νομιμοποίησης αλλά είναι σαφές ότι μέχρι σήμερα έχει ακόμα αρκετά ζητήματα σε εκκρεμότητα.

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η Ελλάδα έχει δεχθεί μεγάλο αριθμό μεταναστών για τον οποίο δεν υπάρχουν αξιόπιστα αριθμητικά στοιχεία. Το θεσμικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής ήταν μέχρι πρόσφατα ζήτημα αποκλειστικά

εθνικής αρμοδιότητας. Τα τελευταία χρόνια ολοένα και περισσότερα θέματα μετανάστευσης έχουν αποτελέσει αντικείμενο της κοινοτικής νομοθεσίας που με σειρά κανονισμών και οδηγιών επιχειρεί την εναρμόνιση των σχετικών ευρωπαϊκών εθνικών πολιτικών. Ωστόσο μέχρι να επέλθει η επιθυμητή εναρμόνιση, το εθνικό ρυθμιστικό μας πλαίσιο παρουσιάζει αρκετά προβλήματα και καθυστερήσεις σε σχέση με τα αντίστοιχα των περισσότερων κρατών της Ε.Ε.

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το θέμα « Διεθνείς & Ευρωπαϊκές Συνιστώσες Της Ελληνικής Μεταναστευτικής Πολιτικής ». Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρομαι στα Διεθνή στατιστικά των μεταναστών, την πολιτικοποίηση της μετανάστευσης σε σύγκριση με τις αναπτυσσόμενες χώρες και την αναζήτηση πιο κατάλληλων πολιτικών. Συγκεκριμένα, περιγράφεται το πολυετές Πρόγραμμα για τα έτη 2007- 2013. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στην εξέλιξη των πολιτικών ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην έκτακτη σύνοδο στο Τάμπερε της Φιλανδίας, τη διάσκεψη υπουργών των κρατών- μελών που συνήλθε στο Γκρόνιγκεν της Ολλανδίας το 2004, το Πρόγραμμα της Χάγης το 2004 και την Υπουργική συνάντηση στο Βισύ της Γαλλίας το 2008. Ακόμα, στο ίδιο κεφάλαιο γίνεται αναφορά για τις υπάρχουσες καλές πρακτικές για την ένταξη των μεταναστών που εφαρμόζονται στην Ευρώπη.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ελλάδα, παρουσιάζονται οι παράγοντες που οδήγησαν στην μεταβολή της Ελλάδας από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα αποδοχής. Επιπλέον, καταγράφονται τα χαρακτηριστικά των μεταναστών στην Ελλάδα, τους παράνομους μετανάστες, το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού και τους παράγοντες που το προκαλούν. Τελειώνοντας, δίνεται έμφαση στον ρόλο των Δήμων και των περιφερειών για την κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών που διαμένουν στην Ελλάδα, τα μέτρα, τις πρωτοβουλίες για δημιουργία- αναδιοργάνωση και αναβάθμιση των υπηρεσιών τους που απευθύνονται σε αλλοδαπούς καθώς και τα Προγράμματα Δράσης.

«Το περιεχόμενο της Πτυχιακής Εργασίας δεν απηχεί απαραίτητα τις απόψεις του Τμήματος ή της Επιτροπής που την ενέκρινε» .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 Ο ΕΘΝΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Το 2009 οι μετανάστες, βάσει του ορισμού και των στοιχείων του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης ανέρχονταν παγκοσμίως σε 214 εκατομμύρια. Ωστόσο, παρά την αύξηση του απόλυτου αριθμού τους κατά την τελευταία τριακονταετία, αποτελούν όπως και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, μόλις το 3% του παγκόσμιου πληθυσμού. Στις ΗΠΑ μάλιστα εκεί που το 919 το ποσοστό των ατόμων που είχαν γεννηθεί σε άλλη χώρα ήταν 14,7%, το 2000, χρονιά κατά την οποία καταγράφηκε το υψηλότερο αντίστοιχο ποσοστό των τελευταίων 90 ετών , έφθανε μόλις το 10% του πληθυσμού της χώρας. Το μέγεθος της σύγχρονης διεθνούς μετανάστευσης δεν αποτελεί συνεπώς πρωτοφανές φαινόμενο, όπως συχνά υποστηρίζεται (Pecoud , 2005,σ.17-18). Αντιθέτως, με δεδομένη την ιστορικά τεκμηριωμένη στενή σχέση της εκροής πληθυσμών με την οικονομική ανάπτυξη και τις δημογραφικές και κοινωνικές επιπτώσεις της, καθώς και την εντεινόμενη διασύνδεση περιοχών του πλανήτη μεταξύ τους, το παράδοξο το οποίο απαιτεί πληρέστερη κατανόηση στις αρχές του 21^{ου} αιώνα είναι γιατί οι άνθρωποι που μεταναστεύουν σε άλλη χώρα είναι συγκριτικά τόσο λίγοι.

Η επίσημη και ανεπίσημη πολιτική των κρατών υποδοχής, σε συνάρτηση με τα δεδομένα της οικονομίας και της αγοράς εργασίας, καθορίζουν λοιπόν σε μεγάλο βαθμό εάν θα πραγματοποιηθεί μια πληθυσμιακή μετακίνηση και πια θα είναι τα χαρακτηριστικά της. Τα κράτη και οι υπερεθνικές ενώσεις ή οι διεθνείς οργανισμοί στους οποίους μετέχουν είναι αυτά που ορίζουν κάποιους μετανάστες ως <<νόμιμους>> και άλλους ως <<παράνομους>> ή <<λαθρομετανάστες>> επηρεάζοντας καταλυτικά τις συνθήκες διαβίωσής τους. Ο έλεγχος των πληθυσμιακών εισροών και των μεταναστών είναι αποφασιστικής σημασίας για τα κράτη επειδή αφορά τον έλεγχο της επικρατείας, της αγοράς εργασίας του ανήκειν και των μηχανισμών απόδοσης της ιδιότητας του μέλους της πολιτικής κοινότητας, αφορά συνεπώς, μεταξύ άλλων και τον έλεγχο της κοινωνικής βάσης της εξουσίας. Ο έλεγχος των συνόρων από τα κράτη και η θέσπιση ποικίλων μορφών ταξινομικής διαφοροποίησης και θεσμικού διαχωρισμού των πολιτών από τους μετανάστες, καθιστούν τη διεθνή μετανάστευση διακριτή κοινωνική διαδικασία. Εάν η

μετανάστευση οριστεί ως μια μετακίνηση ανθρώπων οι οποίοι διασχίζουν βαρύνοντα σύνορα, σύνορα μεστά νοημάτων, κατά τη σύγχρονη εποχή, πιο έντονα από ότι στο παρελθόν, τα σύνορα αυτά ταυτίζονται εν πολλοίς με τα κρατικά (και με εκείνα που οροθετούνται από τις υπερεθνικές ενώσεις τις οποίες συγκροτούν τα κράτη).

Οι προϋποθέσεις εισόδου που επιβάλλουν τα κράτη και ο άνησις αποτελεσματικότητας έλεγχος των συνόρων τους δεν κατορθώνουν να αποτρέψουν πλήρως την είσοδο, διαμονή ή εργασία αλλοδαπών, καθορίζουν όμως, σε μεγάλο βαθμό την έκταση και το χαρακτήρα των μεταναστεύσεων. Αλλά και η ελεύθερη είσοδος σε μια χώρα δεν διαφυλάσσει από την περιθωριοποίηση στο βαθμό που οι πολιτικές των κρατών και των υπερεθνικών ενώσεων υψώνουν θεσμικά και φαντασιακά σύνορα αποκλείοντας κάποιες κατηγορίες μεταναστών από την οικονομική, κοινωνική και πολιτική συμμετοχή και την κοινωνική κινητικότητα. Η παγκοσμιοποίηση, οι υπερεθνικές ενώσεις και η αύξηση των ροών ενδέχεται να εξαφανίσουν ή να καθιστούν πιο πορώδη κάποια σύνορα, την ίδια όμως ώρα χαράζουν και σκληραίνουν άλλα. Οι μετανάστες από τη μεριά τους αναπτύσσουν και προσαρμόζουν τις στρατηγικές τους στις εκάστοτε συνθήκες προκειμένου να υπερβούν τα εδαφικά, θεσμικά και κοινωνικά σύνορα, εκμεταλλεύονται τα ρήγματα και τις αντιφάσεις των πολιτικών, υπό υποδεέστερη θέση, έχουν να αντιμετωπίσουν πολλαπλά εμπόδια και πληρώνουν δυσανάλογο τίμημα ακόμα και όταν κατορθώνουν να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής τους με τη μετακίνησή τους.

1.1.1 Η Πολιτικοποίηση της μετανάστευσης

Τις πρώτες δεκαετίες μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες αντιμετωπίζουν από τους διεθνείς οργανισμούς και τις κυβερνήσεις ως διακριτές κατηγορίες μετακινούμενων. Με την θεαματική αύξηση των προσφυγικών ροών από τις χώρες του Τρίτου Κόσμου και την λήξη του Ψυχρού Πολέμου, οι πρόσφυγες άρχισαν να συγχέονται στον πολιτικό λόγο και στα μέτρα των δυτικών κυβερνήσεων με τους μετανάστες και η πολιτική ασύλου βρέθηκε στ επίκεντρο των συζητήσεων περί μετανάστευσης και των μέτρων περιορισμού των εισροών.

Σε σύγκριση ωστόσο με τις αναπτυσσόμενες χώρες ,οι ανεπτυγμένες έχουν δεχθεί πολύ μικρά ποσοστά προσφύγων τις τελευταίες δεκαετίες: το 2002 μόλις 21,95

των προσφύγων ζούσε στην Ευρώπη και 5,1% στη Βόρεια Αμερική , ενώ το 45,3% προσπαθούσε να επιβιώσει στην Ασία και το 22,2 % στην Αφρική (Cohen, 2006 ,σ.40-52) . Μετά το 1989 όμως στην Ευρώπη, η όξυνση των εθνικιστικών και άλλων συγκρούσεων και οι διώξεις μειονοτήτων στις χώρες του πρώην Συμφώνου της Βαρσοβίας προκάλεσαν εκ νέου σημαντικές προσφυγικές ροές. Στο διάστημα από το 1989 έως το 1998 περισσότερα από τέσσερα εκατομμύρια άτομα είχαν υποβάλλει αιτήσεις ασύλου στη Δυτική Ευρώπη. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε αφορμή για την όξυνση των ξενοφοβικών στάσεων και επιτάχυνε διαδικασίες αναθεώρησης συνταγμάτων, πολιτικών ασύλου και νόμων καθώς και την επιβολή ποικίλων περιοριστικών μέτρων (Stalker, 2002, σ.152) .

Την ίδια περίπου εποχή, διεθνή γεγονότα και συγκρούσεις καθώς και η διάδοση θεωριών περί μιας «παγκόσμιας ισλαμικής συνωμοσίας» ή μιας «σύγκρουσης των πολιτισμών» όξυναν τις βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις εναντίον των μουσουλμάνων ιδίως μεταναστών μεταβλήθηκαν σε διακύβευμα και της εσωτερικής και της εξωτερικής πολιτικής των κρατών. Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις τις ΗΠΑ ,τη Βρετανία και την Ισπανία, ο έλεγχος της μετανάστευσης συνδέθηκε ακόμα στενότερα. Με την εθνική ασφάλεια. Παρά την ύπαρξη και την δράση μαχητικών αντιρατσιστικών κινημάτων, διαδόθηκαν σε ευρύτατα στρώματα του πληθυσμού και νομιμοποιήθηκαν- μερικώς τουλάχιστον- από αρκετά, λιγότερο ακραία, κόμματα, διευκολύνοντας την επιβολή μιας ακόμη πιο αυστηρής πολιτικής ελέγχου και καταστολής.

Στην αναζήτηση για τις πιο κατάλληλες πολιτικές, έχει πολλά να προσφέρει η μελέτη και η αξιοποίηση της εμπειρίας των άλλων χωρών με σχετικές πολιτικές. Χρηζουν, λοιπόν, εξέτασης οι πολιτικές ένταξης που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες, ο προβληματισμός και οι παράγοντες που οδήγησαν στην υιοθέτηση των συγκεκριμένων πολιτικών, τα προβλήματα που παρατηρήθηκαν κατά την εφαρμογή τους και τα συμπεράσματα που απορρέουν από την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους. Τα συμπεράσματα αυτά είναι ιδιαίτερα πολύτιμα κατά τη διαδικασία χάραξης νέων πολιτικών ένταξης.

Για να αντιμετωπισθούν δυσεπίλυτα προβλήματα όσον αφορά την ένταξη των μεταναστών, όλες οι χώρες αναζητούν ένα βιώσιμο πρότυπο, από τα πολλά που έχουν εφαρμοσθεί ή προτείνονται. Υπό ειδικές συνθήκες και συχνά με αυθαίρετα μέτρα, το πρότυπο αφομοίωσης στις ΗΠΑ (assimilation model) έχει καταγράψει

σημαντικά επιτεύγματα στην ένταξη των μεταναστών και την αντιμετώπιση των ζητημάτων που προέκυψαν. Επίσης, ο αρχικός ενθουσιασμός για το πολυπολιτισμικό πρότυπο (muti-cultural model) που ενθαρρύνει τη διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των μεταναστών έχει παρουσιάσει σοβαρά προβλήματα. Ακόμη και χώρες όπως ο Καναδάς και η Αυστραλία που θεωρούνταν ως πρότυπα επιτυχούς εφαρμογής του, διαπιστώνουν ότι οι μεγάλες ομάδες πληθυσμών με διαφορετικά η κάθε μια χαρακτηριστικά που αναπτύσσονται δίχως αλληλεπίδραση μεταξύ τους, δεν συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής. Αυτό όμως είναι το ζητούμενο στις σημερινές κοινωνίες.

Η Ευρώπη εμφανίζει σήμερα πολλά διαφορετικά πρότυπα ενσωμάτωσης, ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Η Γαλλία ευνοεί την ατομική ενσωμάτωση των μεταναστών, τηρώντας τις παραδόσεις αιώνων. Η χώρα αυτή είναι άλλωστε πρώτη στην κατάταξη των κρατών υποδοχής μεταναστών της Ε.Ε.

Η μαζική έλευση μουσουλμάνων μεταναστών στη μεταπολεμική Γαλλία έδωσε την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς θεσμούς της χώρας, αλλά και στον θεσμό της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας, να λειτουργήσουν ως μηχανές ενσωμάτωσης. Οι μουσουλμάνοι μετανάστες έτυχαν της ίδιας αντιμετώπισης από το γαλλικό κράτος, όπως και οι Ιταλοί, Ισπανοί, Πορτογάλοι, Έλληνες και Ρώσοι μετανάστες στη Γαλλία του 19ου ή των αρχών του 20ού αιώνα. Παρά τις διαφορετικές θρησκευτικές και πολιτιστικές προσλαμβάνουσες των μεταναστών, η Γαλλία πέτυχε να ενσωματώσει αρμονικά πάνω από 5 εκατομμύρια μουσουλμάνους πολίτες, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι σήμερα Γάλλοι πολίτες. Γενικά, σήμερα παρατηρούμε ότι η Κυβέρνηση της Γαλλίας με τη διάδοση αξιών μεταξύ των αλλοδαπών που ζουν στην επικράτειά της, επιδιώκει την καταπολέμηση της απειλής που αντιπροσωπεύουν για τη γαλλική εθνική ταυτότητα οι πολιτισμικά διαφορετικές κοινότητες.

Η απόκτηση της υπηκοότητας από πολίτες τρίτων χωρών είναι ευκολότερη στη Γαλλία από ότι σε άλλες χώρες της ΕΕ. Βέβαια πριν την πολιτογράφησή τους οι αλλοδαποί δεν έχουν πολιτικά δικαιώματα, αλλά έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε εργατικά σωματεία και σε απεργίες, οφείλουν όμως να μένουν πολιτικά ουδέτεροι και η δραστηριότητά τους υφίσταται ορισμένους περιορισμούς. Βλέπουμε από την άλλη πλευρά, σε ό,τι αφορά το σχέδιο δράσης της Γαλλίας για την ένταξη των μεταναστών, χρήζουν προσοχής οι προβλέψεις που αφορούν την εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας

ως κύριας προϋπόθεσης για την ένταξη στο επαγγελματικό, κοινωνικό και πολιτικό πεδίο.

Επί αρκετά χρόνια, η ζωή των μεταναστών στη Γαλλία αποτελούσε πεδίο έντονης πολιτικής αντιπαράθεσης. Αξίζει να σημειωθούν οι εξεγέρσεις των νέων το Νοέμβριο του 2005, οι οποίες καταδεικνύουν την αποτυχία του μοντέλου της αφομοίωσης που ακολουθεί η Γαλλία. Βασική αιτία ήταν η έμπρακτη υποκατάσταση του γαλλικού εθνικοκοινωνικού ρεπουμπλικανικού μοντέλου ενσωμάτωσης από ένα αγοραίο, υπερφιλελεύθερο κοινοτισμό.

Το βρετανικό πρότυπο ενσωμάτωσης αφορά την «υπέρθυση κοινοτήτων», που θυμίζει πολύ την τακτική της βρετανικής αυτοκρατορίας στο ινδικό Ραζ. Ινδουιστές, σιχ, χριστιανοί και μουσουλμάνοι ευνοούνταν από τις αποικιοκρατικές αρχές, που είχαν τελειοποιήσει έτσι την τακτική του «διαίρει και βασίλευε».

Αυτό το πρότυπο ακολουθεί και η σύγχρονη Βρετανία. Από την άλλη, αν και οι ελίτ των μουσουλμανικών κοινοτήτων στη Βρετανία απέκτησαν μεγαλύτερη οικονομική ισχύ από τις αντίστοιχες στη Γαλλία, παρέμειναν πολιτιστικά απομονωμένες και για τον λόγο αυτό δεν πέτυχαν ποτέ μία πραγματική ενσωμάτωση. Ως μοντέλο θεωρεί ότι αυτή η διαφορετικότητα που φέρνουν οι μετανάστες είναι πολύ σημαντικό στοιχείο και εμπλουτίζει τον κοινωνικό ιστό της χώρας. Μπορεί αυτή η πολιτική να φαίνεται όμορφη στα λόγια, όμως στη πράξη συναντά πολλά προβλήματα.. Έχουν υπάρξει κατά καιρούς αρκετές κοινωνικές εκρήξεις σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές της Βρετανίας. Οι τελευταίες που πήραν σχετική έκταση ήταν το καλοκαίρι του 2001 στο Μπράντφορντ, στο Μπάρνλεϊ και στο Όλντχαμ της βόρειας Αγγλίας, όπου ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού κατάγεται από την Ινδία. Οι εκθέσεις για τα αίτια των ταραχών κατέληξαν στο γενικό συμπέρασμα ότι οι διάφορες κοινότητες, παρότι ζουν δίπλα, βιώνουν ξεχωριστές "παράλληλες ζωές".

1.1.2 Η μεταναστευτική πολιτική, οι πολιτικές ένταξης και το πολυετές πρόγραμμα για τα έτη 2007-2013

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 η μεταναστευτική πολιτική χαρακτηρίστηκε κυρίως από την προσπάθεια ελέγχου και περιορισμού της παράνομης εισόδου

μεταναστών. Δεν υπήρχε καμία νομοθετική ρύθμιση που να προβλέπει την νομιμοποίηση και ένταξη των ανθρώπων αυτών. Προς το τέλος της δεκαετίας ήταν που άρχισε σταδιακά να αλλάζει το πλαίσιο μέσα από την πρώτη θεσμοθετημένη διαδικασία νομιμοποίησης αλλά είναι σαφές ότι μέχρι σήμερα, 13 χρόνια αργότερα έχει ακόμη αρκετά ζητήματα σε εκκρεμότητα.

Ο Δείκτης Πολιτικών Ένταξης των Μεταναστών (Migrant Integration Policy Index) είναι η πρώτη μελέτη που επιχειρεί με συστηματικό τρόπο να δημιουργήσει ένα κοινό και συγκρίσιμο εργαλείο που αφορά στις πολιτικές ένταξης των μεταναστών. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε 28 Ευρωπαϊκές χώρες και βασίζεται στη σύγκριση ανάμεσα σε περισσότερες από 130 πρακτικές και ισχύουσες νομοθεσίες που αφορούν στους μετανάστες. Καλύπτει παραμέτρους που αφορούν στην απόκτηση άδειας διαμονής μακράς διάρκειας, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, την πολιτική κατά των διακρίσεων, την επανασύνδεση της οικογένειας, τη συμμετοχή στα κοινά καθώς και την απόκτηση ιθαγένειας για τους μετανάστες σε μια χώρα.

Η ανάγκη για τον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών αλλά και η γενική δυσφορία του «ντόπιου» πληθυσμού για τους «ξένους», με την έξαρση της ξενοφοβίας και ρατσισμού, έχουν προκαλέσει έντονες αντιπαραθέσεις στον πολιτικό κόσμο. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω ο 3386/07 εισάγει για πρώτη φορά το «Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης», ενώ ο 3356/08 την Εθνική Κοινωνική Επιτροπή, που συνίσταται από φορείς, ΜΚΟ, εκπροσώπους Τοπικής Αυτοδιοίκησης με στόχο την γνωμοδότηση της Διυπουργικής Επιτροπής(www.ypes.gr/el/).

Στο πλαίσιο του ΕΤΕ το Υπουργείο Εσωτερικών χρηματοδοτεί και ενισχύει την παρακάτω δράση για το πολυετές Πρόγραμμα κατά τα έτη 2007-2013. Συγκεκριμένα, για τα έτη 2007-2013, σχεδιάστηκε το Πολυετές Πρόγραμμα επί την βάση των Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών που δόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το Πρόγραμμα εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η συνολική χρηματοδότηση για τα έτη 2007-2013, συμπεριλαμβανομένης της ευρωπαϊκής συμμετοχής (75%) και της εθνικής συμμετοχής (25%), αναμένεται να ξεπεράσει τα 26,2 % εκ. ευρώ. Σε ότι αφορά το ετήσιο πρόγραμμα του έτους 2009, οι πιστώσεις προς απορρόφηση φθάνουν τα 3,46 εκ. Ε για το έτος 2007 και 2,69 εκ. Ε για το έτος 2008, ενώ για τα έτη 2010-2013, προβλέπεται η ακόλουθη

χρηματοδότηση : 3,33 εκ. Ε για το έτος 2010, 4,12 εκ. Ε για το 2011, 2,041 εκ. Ε για το 2012 και 5,633 εκ. Ε για το 2013(www.ypes.gr/el/).

1.2 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση γίνονται σήμερα σημαντικές συζητήσεις, μέρος των οποίων αποτελεί η νόμιμη μετανάστευση και ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών. Αυτή τη στιγμή, πολλά κράτη μέλη έχουν την εμπειρία μεταναστευτικών φαινομένων και αντιμετωπίζουν προκλήσεις ένταξης. Ορισμένες χώρες, περιλαμβανομένων των νέων κρατών μελών, γνώρισαν πρόσφατα το φαινόμενο της μετανάστευσης. Άλλες αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της μετανάστευσης και της ένταξης για δεκαετίες, αλλά όχι πάντα με ικανοποιητικά αποτελέσματα, και κατόπιν αυτών αναθεωρούν τις πολιτικές τους. Υπάρχει μεγάλη ευρύτητα προσεγγίσεων που αντικατοπτρίζει τις διαφορετικές ιστορίες, παραδόσεις και θεσμικές ρυθμίσεις, με στόχο την εξεύρεση λύσεων στα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν.

Στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πραγματοποίησε μια έκτακτη σύνοδο στο Τάμπερε της Φινλανδίας για να εξετάσει το όλο ζήτημα της δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων. Οι ηγέτες της Ε.Ε. ενέκριναν ένα σαφές και φιλόδοξο πρόγραμμα δράσης που περιλάμβανε περίπου 60 μέτρα τα οποία έπρεπε να ληφθούν μέχρι το 2004, έτσι ώστε να γίνει η Ένωση ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Ένα από τα βασικά θέματα που εξετάστηκαν στην Σύνοδο Κορυφής του Τάμπερε ήταν η κοινή πολιτική της Ε.Ε. στα θέματα του ασύλου και της μετανάστευσης.

Στη συνέχεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε που είχε ζητήσει να θεσπισθεί μια σθεναρότερη πολιτική κοινωνικής ένταξης, η Ε.Ε. εφοδιάσθηκε με ένα σύνολο μέσων που επιτρέπουν τη διευκόλυνση της κοινωνικής ένταξης στους ακόλουθους τομείς:

- το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση,
- το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών, κατοίκων μακράς διαρκείας
- τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση ή την άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας,

- την άδεια εισόδου με σκοπό τις σπουδές ή τον εθελοντισμό,
- την πολιτική για το άσυλο
- την καταπολέμηση των διακρίσεων
- την εξασφάλιση για τους υπηκόους τρίτων χωρών της ίδιας προστασίας που απολαμβάνουν οι εργαζόμενοι της Ένωσης όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση όταν μετακινούνται στο εσωτερικό της Ένωσης.

Στη Διάσκεψη Υπουργών των Κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που συνήλθε στο Γκρόνινγκεν της Ολλανδίας το 2004 υιοθετήθηκαν οι κοινές βασικές αρχές για την ένταξη των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι αρχές αυτές είναι οι ακόλουθες:

1. Η ένταξη είναι μια δυναμική, αμφίδρομη διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής από πλευράς όλων των μεταναστών και των κατοίκων των κρατών μελών.

2. Η ένταξη συνεπάγεται το σεβασμό των βασικών αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Η απασχόληση αποτελεί βασικό μέρος της διαδικασίας ένταξης και είναι ζωτική για τη συμμετοχή των μεταναστών, για τη συμβολή των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής και για την προβολή της συμβολής αυτής.

4. Οι βασικές γνώσεις της γλώσσας, της ιστορίας και των θεσμών της κοινωνίας υποδοχής είναι απαραίτητες για την ένταξη. Η παροχή, στους μετανάστες, της δυνατότητας να αποκτήσουν τις βασικές αυτές γνώσεις έχει ουσιώδη σημασία για μια επιτυχή ένταξη.

5. Οι προσπάθειες στον τομέα της εκπαίδευσης είναι κρίσιμης σημασίας για την προετοιμασία των μεταναστών, και ιδίως των παιδιών τους, ώστε να συμμετέχουν επιτυχέστερα και πλέον ενεργά στην κοινωνία.

6. Η πρόσβαση των μεταναστών σε φορείς, καθώς και σε δημόσια και ιδιωτικά αγαθά και υπηρεσίες, σε ίση βάση με τους πολίτες των κρατών - μελών και χωρίς διακρίσεις, είναι ζωτικής σημασίας για μια καλύτερη ένταξη.

7. Οι συχνές επαφές μεταξύ μεταναστών και πολιτών των κρατών - μελών αποτελούν θεμελιώδη μηχανισμό για την ένταξη. Τα κοινά φόρουμ, ο διαπολιτισμικός διάλογος, η εκπαίδευση σχετικά με τους μετανάστες και τους πολιτισμούς τους, και η βελτίωση των συνθηκών ζωής σε αστικά περιβάλλοντα, ενισχύουν την αλληλεπίδραση μεταξύ μεταναστών και πολιτών των κρατών - μελών.

8. Η ελεύθερη άσκηση των διαφόρων πολιτισμικών και θρησκευτικών πρακτικών, την οποία κατοχυρώνει ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, πρέπει να διασφαλίζεται, υπό τον όρο ότι οι πρακτικές αυτές δεν συγκρούονται με άλλα απαραβίαστα ευρωπαϊκά δικαιώματα ή με την εθνική νομοθεσία.

9. Η συμμετοχή των μεταναστών στη δημοκρατική διαδικασία και στη διαμόρφωση των πολιτικών και μέτρων ένταξης, ιδίως σε τοπικό επίπεδο, ενισχύει την ενσωμάτωσή τους.

10. Η συμπερίληψη πολιτικών και μέτρων ένταξης σε όλα τα σχετικά χαρτοφυλάκια πολιτικής και επίπεδα διακυβέρνησης, αποτελεί σημαντικό μέλημα στα πλαίσια της διαμόρφωσης και της εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής.

11. Η διαμόρφωση σαφών στόχων, δεικτών και μηχανισμών αξιολόγησης είναι απαραίτητη για την προσαρμογή της πολιτικής, την αξιολόγηση της προόδου προς την ένταξη και για μια αποτελεσματικότερη ανταλλαγή πληροφοριών.

Οι αρχές αυτές είναι για τα Κράτη-μέλη κατευθυντήριες. Σκοπό έχουν τη διατήρηση των ωφελημάτων από τη μετανάστευση, ταυτόχρονα με την αντιμετώπιση των κοινωνικών εντάσεων και του αποκλεισμού και τη δημιουργία ενός πλαισίου μέσω του οποίου τα κράτη μέλη θα μπορούν να θέσουν τις αρχές για την ένταξη των μεταναστών.

Το Πρόγραμμα της Χάγης που εγκρίθηκε το 2004 περιλαμβάνει δέκα προτεραιότητες της Ένωσης για την ενίσχυση του ευρωπαϊκού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Μεταξύ των προτεραιοτήτων αυτών, ορισμένες αφορούν κυρίως θέματα κοινοτικοποιημένης μεταναστευτικής πολιτικής και μία εκ των οποίων αφορά τη μεγιστοποίηση των θετικών συνεπειών της μετανάστευσης, όπου δίνεται έμφαση στην κοινωνική ενσωμάτωση.

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή ενέκριναν τον Ιούνιο του 2005 πρόγραμμα δράσης για την υλοποίηση του προγράμματος της Χάγης. Με το πρόγραμμα δράσης, όσον αφορά την ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών, αποφασίσθηκε η προώθηση της διαρθρωτικής ανταλλαγής εμπειριών και πληροφοριών για την ενσωμάτωση, η οποία υλοποιείται με τη διαχείριση των προπαρασκευαστικών ενεργειών INTI (2005-2006), τις ετήσιες εκθέσεις για τη μετανάστευση και την ενσωμάτωση, το Εγχειρίδιο για την Ενσωμάτωση και τη δημιουργία δικτυακού τόπου στο Διαδίκτυο.

Δημοσιεύθηκε την 1 Σεπτεμβρίου 2005 η Ανακοίνωση «Κοινό Πρόγραμμα για την Ένταξη - Πλαίσιο σχετικά με την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση», στην οποία εξάγονται συμπεράσματα από τις πολιτικές που διεξάχθηκαν μέχρι τότε στα κράτη μέλη όσον αφορά την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών και προτείνονται κατευθύνσεις για τις πολιτικές ένταξης της ΕΕ και των κρατών μελών. Οι βάσεις του πλαισίου αυτού έχουν τη μορφή προτάσεων συγκεκριμένων μέτρων που αποσκοπούν στην υλοποίηση των κοινών βασικών αρχών, αλλά επίσης σε μία σειρά μηχανισμών στήριξης της ΕΕ. Η ανακοίνωση αυτή διατυπώνει νέες υποδείξεις δράσεων σε επίπεδο τόσο εθνικό όσο και ΕΕ. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να πολλαπλασιάσουν τις προσπάθειές τους για τη θέσπιση σφαιρικών στρατηγικών ένταξης σε εθνικό επίπεδο, ενώ προτείνονται επίσης νέοι τρόποι διασφάλισης της συνοχής μεταξύ των πράξεων που αναλήφθηκαν από την ΕΕ και εκείνων που αναλήφθηκαν σε εθνικό επίπεδο.

Με την Απόφαση 2007/435/ΕΚ του Συμβουλίου έγινε η σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών, για την περίοδο 2007 έως 2013, ως μέρος του γενικού προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών». Η Κοινότητα εφοδιάσθηκε, από το 2007, με ένα ειδικό μέσο που αποσκοπεί να συμβάλλει στις προσπάθειες των κρατών μελών σε εθνικό επίπεδο να αναπτύξουν και να θέσουν σε εφαρμογή πολιτικές ένταξης που θα δίδουν τη δυνατότητα σε υπηκόους τρίτων χωρών με διαφορετικό πολιτιστικό, θρησκευτικό, γλωσσικό και εθνοτικό υπόβαθρο να τηρήσουν τους όρους διαμονής και να διευκολύνουν την ένταξή τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. (www.migrolgroup.com/projectss_details.php?id=2)

Το 2008 στο Βισύ της Γαλλίας έγινε η Υπουργική συνάντηση για την ένταξη για την οποία δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή η Έκθεση για την ενίσχυση των δράσεων και των εργαλείων ένταξης των μεταναστών. Αποφασίσθηκε ότι η ΕΕ θα πρέπει να προωθεί μέτρα για την ενθάρρυνση των μεταναστών να διεκδικούν τα δικαιώματά τους, να συμμετέχουν κοινωνικά στον τόπο διαμονής τους και να δημιουργούν ισχυρότερους δεσμούς στις κοινωνίες υποδοχής. Επίσης κρίθηκαν ανεπαρκείς οι πολιτικές των κρατών μελών όσον αφορά την κοινωνική συμμετοχή των μεταναστών και τονίσθηκε ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα για την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού και την εφαρμογή των κοινών βασικών αρχών για την ένταξη στα κράτη-μέλη. Κρίθηκε σημαντική η θέσπιση των κοινών Ευρωπαϊκών

μέτρων για την ένταξη που θα βασίζεται στα Εγχειρίδια ένταξης, με σκοπό να παρασχεθεί ένα σημείο αναφοράς για τη δημιουργία αναλυτικών προγραμμάτων ένταξης.

1.2.1 Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης

Το 2008 με την Απόφαση 2008/381/EK του Συμβουλίου, θεσπίστηκε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης, το οποίο αποτελείται από την Επιτροπή και τα εθνικά σημεία επαφής που ορίζονται από τα κράτη μέλη. Τα εθνικά σημεία επαφής είναι οντότητες που ορίζονται από τα κράτη-μέλη. Αποτελούνται από εμπειρογνώμονες του τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης, που καλύπτει πτυχές της χάραξης πολιτικής, του δικαίου, της έρευνας και της στατιστικής.

Ο στόχος του ΕΔΜ έγκειται στην κάλυψη των αναγκών πληροφόρησης των κοινοτικών θεσμικών οργάνων, των αρχών και των οργάνων των κρατών μελών αλλά και των πολιτών όσον αφορά τη μετανάστευση και το άσυλο, με την παροχή ενημερωμένων, αντικειμενικών, αξιόπιστων και συγκρίσιμων πληροφοριών για τη μετανάστευση και το άσυλο, ώστε να στηριχθεί η χάραξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς αυτούς.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού το ΕΔΜ

- συλλέγει, ανταλλάσσει και αναλύει ενημερωμένα και αξιόπιστα δεδομένα και πληροφορίες από ευρύ φάσμα πηγών,
- συμβάλλει στην ανάπτυξη δεικτών και κριτηρίων που θα βελτιώσουν τη συνάφεια των πληροφοριών και θα βοηθήσουν την ανάπτυξη των κοινοτικών δραστηριοτήτων που αφορούν μεταναστευτικές στατιστικές,
- εκπονεί και δημοσιεύει εκθέσεις για την κατάσταση της μετανάστευσης και του ασύλου στην Κοινότητα και στα κράτη μέλη,
- δημιουργεί και διατηρεί σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών βασισμένο στο διαδίκτυο, το οποίο παρέχει πρόσβαση σε συναφείς δημοσιεύσεις και έγγραφα στον τομέα της μετανάστευσης και
- συντονίζει τις πληροφορίες και συνεργάζεται με άλλους συναφείς ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς.

Ετήσιες Εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Μετανάστευση και την Ενσωμάτωση

Στην ανακοίνωσή της για την μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ότι «θα υποβάλει ετήσια έκθεση για την πρόοδο που σημειώνεται όσον αφορά την ανάπτυξη της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής». Τον Ιούνιο του 2003 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης κάλεσε την Επιτροπή «να υποβάλει μια ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και την ένταξη στην Ευρώπη, ώστε να χαρτογραφηθούν για ολόκληρη την ΕΕ τα δεδομένα των μεταναστευτικών κινήσεων και των πολιτικών και πρακτικών μετανάστευσης και ένταξης. Η έκθεση αυτή, η οποία θα πρέπει να περιέχει ακριβή και αντικειμενική ανάλυση των προαναφερομένων θεμάτων, θα βοηθήσει στην ανάπτυξη και προώθηση πρωτοβουλιών πολιτικής για αποτελεσματικότερη διαχείριση των μεταναστευτικών κινήσεων στην Ευρώπη». Με την παρούσα ανακοίνωση ξεκινάει η διαδικασία υποβολής εκθέσεων. Το 2004 λοιπόν η Επιτροπή δημοσίευσε την πρώτη Ετήσια Έκθεση για τη Μετανάστευση και την Ενσωμάτωση.

Οι Ετήσιες Εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Μετανάστευση και την Ενσωμάτωση περιλαμβάνουν μια επισκόπηση των μεταναστευτικών τάσεων στην ΕΕ, αναλύουν τις αλλαγές στη μετανάστευση και τα μέτρα αναφορικά με τα ζητήματα εισόδου και ένταξης των μεταναστών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η έκθεση αποτελεί ένα νέο μέσο για τη μελέτη των εξελίξεων στην κοινή μεταναστευτική πολιτική.

1.2.2 Το Εγχειρίδιο για την ένταξη

Το πρώτο εγχειρίδιο για την ένταξη έγινε δεκτό με μεγάλο ενδιαφέρον από τους ειδικούς επαγγελματίες και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, όταν δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο του 2004. Η πρώτη έκδοση διανεμήθηκε σε όλη την ΕΕ, και κατέστη δε ένα από τα βασικά στοιχεία του κοινού ευρωπαϊκού πλαισίου για την ένταξη, το οποίο βασιζόταν στις κοινές βασικές αρχές για την ένταξη που συμφωνήθηκαν κατά το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων επίσης τον Νοέμβριο του 2004. Η πρώτη έκδοση του εγχειριδίου περιείχε κεφάλαια για την ένταξη των νεοαφιχθέντων μεταναστών και των προσφύγων, τη συμμετοχή στα κοινά και δείκτες

για την αξιολόγηση της ένταξης. Παρουσιάστηκε δε στην υπουργική διάσκεψη για την ένταξη που πραγματοποιήθηκε στο Groningen από τις 9 έως τις 11 Νοεμβρίου 2004 κατά την ολλανδική προεδρία. Η πρώτη έκδοση, όπως και η δεύτερη, βασίστηκαν σε διάφορα τεχνικά σεμινάρια.

Η δεύτερη έκδοση του εγχειριδίου, η οποία καταρτίστηκε σε συνεργασία με το δίκτυο των εθνικών σημείων επαφής για την ένταξη, αποτελεί βασική συνεισφορά σε ένα βασικό στοιχείο του ευρωπαϊκού πλαισίου για την ένταξη, και συγκεκριμένα την εφαρμογή των κοινών βασικών αρχών. Εξετάζει τα θέματα της στέγασης και της οικονομικής ένταξης, που είναι ζωτικά και τα δύο για να αισθάνονται ευπρόσδεκτοι οι μετανάστες και να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους για να συμβάλουν στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη της ΕΕ. Το εγχειρίδιο εξετάζει επίσης το ρόλο της ενσωμάτωσης των μέτρων στο πλαίσιο των πολιτικών για την ένταξη. Η προώθηση του διαλόγου και της συμμετοχής μπορεί να βοηθήσει τους μετανάστες και τους πολίτες της Ευρώπης να γνωριστούν μεταξύ τους, και να καταρρίψουν τα επιζήμια «εμπόδια της δυσπιστίας». Συνεπώς, πρέπει να συντονίσουμε αποτελεσματικά τις δομές και τους μηχανισμούς που χρησιμοποιούν οι διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς που εμπλέκονται στην ένταξη, ιδίως σε τοπικό επίπεδο.

Το εγχειρίδιο για την ένταξη περιέχει ορθές πρακτικές και «διδάγματα» που αντλούνται από την εμπειρία των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής και των ειδικών επαγγελματιών σε όλη την Ευρώπη. Συγκεντρώνοντας και παρουσιάζοντας συγκεκριμένα παραδείγματα από τους διάφορους τομείς της ένταξης των μεταναστών, συμβάλλει σε μια ευρύτερη πολιτική διαδικασία στον τομέα της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), και συγκεκριμένα στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού πλαισίου για την ένταξη.

1.2.3 Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων ένταξης από το πρόγραμμα INTI στο Ταμείο για την ένταξη

Στα πλαίσια του γενικού προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών», συστάθηκαν κάποια Ταμεία όσον αφορά τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν τη μετανάστευση. Έτσι,

με αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου τελέσθηκε η σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων, για την περίοδο 2008 έως 2013, του Ταμείου Εξωτερικών Συνόρων, για την περίοδο 2007 έως 2013 και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επιστροφής, για την περίοδο 2008 έως 2013, ως μέρος του γενικού προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών» (4), το οποίο έχει σαν στόχο να εξετάσει το ζήτημα του δίκαιου καταμερισμού των ευθυνών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά το οικονομικό βάρος που προκύπτει από την εισαγωγή ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης και από την εφαρμογή κοινών πολιτικών ασύλου και μετανάστευσης(www.ypes.gr).

Η εφαρμογή των μέτρων ένταξης προϋποθέτει, φυσικά, κατάλληλους χρηματοδοτικούς πόρους. Η ΕΕ υποστηρίζει τις πολιτικές ένταξης των κρατών μελών με πολλά χρηματοδοτικά μέσα. Οι προπαρασκευαστικές πράξεις ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών ήταν βασικής σημασίας για την προώθηση δραστηριοτήτων σε τοπικό επίπεδο, ενισχύοντας τα δίκτυα και την ανταλλαγή πληροφοριών και ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών, τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Συγκέντρωσαν μεγάλο ενδιαφέρον, αλλά δεν είχαν αρκετούς πόρους για να αντιμετωπίσουν τις τεράστιες ανάγκες στον τομέα αυτό. Η πρόταση της Επιτροπής για το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο για την περίοδο 2007-2013 δίδει ιδιαίτερη προσοχή στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των μειονεκτούντων ατόμων. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης υποστηρίζει επίσης ορισμένα μέτρα ένταξης. Επίσης, στις δημοσιονομικές προοπτικές για την περίοδο 2007-2013, η Επιτροπή πρότεινε νέα μέσα αλληλεγγύης, ιδίως ένα Ευρωπαϊκό Ταμείο για την Ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τις κοινές βασικές αρχές.

Πρόγραμμα INTI

Πριν την ίδρυση του Ταμείου για την Ένταξη η χρηματοδότηση της εφαρμογής των μέτρων ένταξης γινόταν από άλλες Αρχές και Ταμεία. Για την υποστήριξη του προγραμματισμού στον τομέα της ένταξης, δημιουργήθηκε το Πρόγραμμα INTI, ως η αρμόδια αρχή για τον προϋπολογισμό, η οποία ενέγραψε ειδικές πιστώσεις στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2003 έως το 2006 για τη χρηματοδότηση πιλοτικών σχεδίων και προπαρασκευαστικών δράσεων στον τομέα της ένταξης.

Το Πρόγραμμα INTI «Ενσωμάτωση των εθνικοτήτων των Τρίτων Χωρών», είναι λοιπόν ένα χρηματοδοτικό πρόγραμμα για προπαρασκευαστικές δράσεις που προωθούν την ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στα κράτη μέλη της ΕΕ. Η κύρια αρχή του είναι η προώθηση νέων και πρωτοποριακών τρόπων ένταξης των μεταναστών, βασιζόμενο όσο είναι δυνατό σε προηγούμενες εμπειρίες. Ενθαρρύνει τη δημιουργία διακρατικών δικτύων συνεργασίας και τη συνεργασία ανάμεσα στα κράτη-μέλη, τις περιφερειακές και τοπικές τους αρχές καθώς και άλλους εταίρους. Προτεραιότητα δίδεται στις δράσεις βελτίωσης της κατάστασης των μεταναστών και στη συνεισφορά σε έναν διακρατικό και εποικοδομητικό διάλογο.

Πιο συγκεκριμένα το Πρόγραμμα INTI στόχευε στην παροχή οικονομικής στήριξης δράσεων που συνεισφέρουν στην πραγματοποίηση των ακόλουθων στόχων, οι οποίοι χωρίζονται σε τρεις άξονες:

Άξονας 1: Υποστήριξη της δημιουργίας των διακρατικών δικτύων συνεργασίας, ή των πιλοτικών προγραμμάτων που σχεδιάζονται για να αναγνωρίσουν, ανταλλάξουν και εφαρμόσουν καλές πρακτικές και νέες μεθόδους στον τομέα της ενσωμάτωσης.

Άξονας 2: Διεθνής διάδοση των Ευρωπαϊκών πολιτικών για την ενσωμάτωση.

Άξονας 3: Υποστήριξη του διακρατικού διαλόγου και της αντίληψης για το θέμα της ενσωμάτωσης και το αντίκτυπό της στην κοινωνία(www.ypes.gr)

Το Ταμείο για την Ένταξη

Με την Απόφαση 2007/435/EK του Συμβουλίου έγινε η σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών, για την περίοδο 2007 έως 2013, ως μέρος του γενικού προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών». Υπό το πρίσμα, λοιπόν, του INTI και με αναφορά στις ανακοινώσεις της Επιτροπής για τη μετανάστευση, την ένταξη και την απασχόληση καθώς και στην πρώτη ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και την ένταξη, θεωρείται αναγκαίο να εφοδιασθεί η Κοινότητα, από το 2007, με ένα ειδικό μέσο που αποσκοπεί να συμβάλει στις προσπάθειες των κρατών μελών σε εθνικό επίπεδο να αναπτύξουν και να θέσουν σε εφαρμογή πολιτικές ένταξης που θα δίδουν τη δυνατότητα σε υπηκόους τρίτων χωρών με διαφορετικό πολιτιστικό, θρησκευτικό, γλωσσικό και εθνοτικό υπόβαθρο να τηρήσουν τους όρους διαμονής και να διευκολύνουν την ένταξή τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, σύμφωνα με τις κοινές βασικές αρχές και συμπληρωματικά προς το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Για να

εξασφαλισθεί η συνέπεια της κοινοτικής ανταπόκρισης στην ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών, οι δράσεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του παρόντος Ταμείου είναι ειδικές και συμπληρωματικές εκείνων που χρηματοδοτούνται στα πλαίσια του ΕΚΤ και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων.

Οι στόχοι του εν λόγω Ταμείου συμπληρώνουν τους στόχους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ), βάσει εμπειριών από την κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL και υποστηρίζοντας τις καινοτόμες προσεγγίσεις στον τομέα της πρόληψης των διακρίσεων έναντι των μεταναστών στην αγορά εργασίας.

Ο γενικός στόχος του Ταμείου είναι η υποστήριξη των προσπαθειών που καταβάλλουν τα κράτη μέλη προκειμένου να μπορούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών με διαφορετικό οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, θρησκευτικό, γλωσσικό και εθνοτικό υπόβαθρο να τηρούν τους όρους διαμονής και η διευκόλυνση της ένταξής τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Το Ταμείο εστιάζεται πρωτίστως σε δράσεις σχετικές με την ένταξη των νεοαφιχθέντων υπηκόων τρίτων χωρών.

Για την προαγωγή του παραπάνω στόχου, το Ταμείο συμβάλλει στην ανάπτυξη και την εφαρμογή εθνικών στρατηγικών ένταξης για τους υπηκόους τρίτων χωρών σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη την αρχή ότι η ένταξη είναι μια αμφίδρομη δυναμική διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής όλων των μεταναστών και των κατοίκων των κρατών μελών.

Το Ταμείο, λοιπόν, επιτρέπει τη χρηματοδότηση μέτρων που προορίζονται να εντάξουν τους υπηκόους τρίτων χωρών στις κοινωνίες υποδοχής. Αυτά τα μέτρα, που αφορούν κυρίως τους υπηκόους που έχουν αφιχθεί πρόσφατα σε κάποιο κράτος μέλος, έχουν είτε εθνική είτε διεθνική ή κοινοτική διάσταση («κοινοτικά μέτρα»). Τα εθνικά μέτρα τίθενται σε εφαρμογή από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο πολυετούς προγραμματισμού σύμφωνα με τους κοινοτικούς στρατηγικούς προσανατολισμούς που αφορούν τους κανόνες παρέμβασης του Ταμείου.

Όσον αφορά τα εθνικά μέτρα, μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο τα μέτρα εκείνα που στοχεύουν:

- στη διευκόλυνση της ανάπτυξης και της εφαρμογής κατάλληλων διαδικασιών εισδοχής που προορίζονται να στηρίξουν τη διαδικασία ένταξης.
- στην ανάπτυξη και εφαρμογή της διαδικασίας ένταξης, ιδιαίτερα όσον αφορά τους πρόσφατα αφιχθέντες στο κράτος μέλος υποδοχής υπηκόους τρίτων χωρών.

- στην αύξηση της ικανότητας των κρατών μελών να αναπτύσσουν, να εφαρμόζουν, να παρακολουθούν και να αξιολογούν πολιτικές και μέτρα ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών·
- στην ανταλλαγή πληροφοριών, βέλτιστων πρακτικών και συνεργασίας εντός και μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την ανάπτυξη, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών και των μέτρων ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών(www.ypes.gr).

Έτσι, το Ταμείο υποστηρίζει δράσεις στα κράτη μέλη οι οποίες στηρίζουν τις διαδικασίες διαβούλευσης με τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς και παρόχους εμπειρογνωμοσύνης ή ανταλλαγής πληροφοριών, καθιστούν την εφαρμογή των διαδικασιών εισδοχής πιο αποτελεσματική και ευπρόσιτη στους υπηκόους τρίτων χωρών, μεταξύ άλλων χρησιμοποιώντας εύχρηστες τεχνολογίες, προετοιμάζουν καλύτερα τους υπηκόους τρίτων χωρών για την ένταξή τους στην κοινωνία υποδοχής, στηρίζοντας μέτρα που αφορούν τον προ της αναχώρησής τους χρόνο, καταρτίζουν προγράμματα και δραστηριότητες που αποσκοπούν στην υποδοχή των αφιχθέντων υπηκόων τρίτων χωρών στην κοινωνία υποδοχής και τους δίνουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν βασικές γνώσεις της γλώσσας, της ιστορίας, των θεσμών, των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών και αξιών της χώρας υποδοχής, βελτιώνουν την πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών στα δημόσια και ιδιωτικά αγαθά και υπηρεσίες, προάγουν την πάγια και βιώσιμη συμμετοχή στην πολιτική και πολιτιστική ζωή και αναπτύσσουν μορφές συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων. Αναπτύσσουν και εφαρμόζουν τη διαπολιτισμική κατάρτιση, την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη διαχείριση της ποικιλομορφίας, συμβάλλουν στην αμφίδρομη διαδικασία των πολιτικών ένταξης με την ανάπτυξη μηχανισμών διαβούλευσης με τους υπηκόους τρίτων χωρών, αυξάνουν την αποδοχή της μετανάστευσης στις κοινωνίες υποδοχής καθώς και την αποδοχή των μέτρων ένταξης με εκστρατείες ευαισθητοποίησης, ειδικότερα στα μαζικά μέσα ενημέρωσης.

Όσον αφορά τα μέτρα που έχουν διεθνή διάσταση ή παρουσιάζουν κοινοτικό ενδιαφέρον, μπορούν να τύχουν της χρηματοδότησης του Ταμείου εκείνα τα μέτρα που αφορούν:

- την εγκαθίδρυση διεθνικών δικτύων συνεργασίας και την εφαρμογή πιλοτικών σχεδίων βασισμένων στις διεθνικές εταιρικές σχέσεις, με σκοπό να διευκολυνθεί η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και εμπειριών·

- τη διοργάνωση διεθνικών εκστρατειών πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης·
- τη δημοσίευση συγκριτικών μελετών και κοινών πιλοτικών σχεδίων·
- την ανάπτυξη στατιστικών εργαλείων, μεθόδων και δεικτών που προορίζονται να μετρήσουν το επίπεδο ανάπτυξης των πολιτικών ένταξης.

Η Επιτροπή καταρτίζει το πρόγραμμα εργασίας που καθορίζει τις προτεραιότητες για κάθε έτος και δημοσιεύει τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων όσον αφορά τα διεθνικά σχέδια.

1.3 ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η Ελλάδα βρίσκεται ανάμεσα στα κράτη – μέλη της ΕΕ όπου τα θέματα ένταξης των μεταναστών συγκεντρώνουν όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον και την προσοχή. Λόγω του περιορισμένου χρονικού βάθους της εμπλοκής της Ελλάδας με ζητήματα μετανάστευσης, καθώς οι εισροές μεταναστών ξεκίνησαν από τις αρχές του 1990, μόνο σχετικά πρόσφατα άρχισαν να προστίθενται στις προτεραιότητες της χάραξης πολιτικών τα θέματα της ένταξης. Αν και η εφαρμογή πολιτικών που στοχεύουν στην κοινωνική ένταξη βρίσκεται σε πρώιμα στάδια, αναπτύσσονται συνεχώς πρωτοβουλίες και δραστηριότητες από ένα μεγάλο φάσμα φορέων και αναγνωρίζεται η ανάγκη για πολιτικές διευκόλυνσης της ένταξης των μεταναστών.

Η διεθνής εμπειρία των πολιτικών ένταξης των μεταναστών μπορεί να εμπλουτίσει το διάλογο για πολιτικές ένταξης που διεξάγεται στη χώρα. Ορισμένες χώρες με αναμφισβήτητα σημαντικές πρωτοβουλίες έφεραν στο προσκήνιο το θέμα της ένταξης των μεταναστών και εφάρμοσαν δράσεις και προγράμματα από τα οποία πρέπει να παραδειγματισθούμε. Τα συμπεράσματα που αποκομίζουμε από τη μελέτη της εμπειρίας άλλων χωρών με διάφορες πολιτικές είναι ιδιαίτερα πολύτιμα καθώς μπορούμε να τα αξιοποιήσουμε για το σχεδιασμό πολιτικών ένταξης στη χώρα μας.

Με σκοπό τη διερεύνηση της εμπειρίας άλλων χωρών θα παρουσιάσουμε παρακάτω κάποιες καλές πρακτικές ένταξης που εφαρμόζονται σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να πάρουμε ιδέες για το σχεδιασμό δράσεων ένταξης στη χώρα μας. Ειδικότερα τα παραδείγματα «καλών πρακτικών» μεταναστευτικών πολιτικών που θα παρουσιαστούν απορρέουν αφενός από το υπάρχον εθνικό θεσμικό πλαίσιο και αφετέρου έτσι όπως αυτές ανακύπτουν από

συγκεκριμένες δράσεις και προγράμματα. Η γενική παρουσίαση των πολιτικών που εφαρμόστηκαν και εφαρμόζονται στην κάθε χώρα διαχρονικά συνοδεύονται από την εξέταση των συγκεκριμένων πολιτικών και δράσεων και που αφορούν τις πολιτικές ενσωμάτωσης μεταναστών με έμφαση:

- στην απασχόληση και αγορά εργασίας
- στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και στις γλωσσικές ικανότητες
- στην αστική ιθαγένεια
- στην πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες και κοινωνικές παροχές.

1.3.1 Την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τις γλωσσικές ικανότητες των μεταναστών

Η γαλλική εγκύκλιος (86 – 119) του 1986 αναφέρει ότι η ικανότητα επικοινωνίας στα γαλλικά είναι απαραίτητη προϋπόθεση ενσωμάτωσης του μετανάστη – μαθητή στο γαλλικό σχολείο. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πολυεπίπεδες δυσκολίες δημιουργήθηκαν βοηθητικοί μηχανισμοί όπως οι ακόλουθοι: η δημιουργία από το 1970 Τάξεων Εισαγωγής για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συμπληρωματικά μαθήματα στο πρωτοβάθμιο επίπεδο και τάξεις υποδοχής για το γυμνάσιο. Επιπλέον οργανώθηκαν Προγράμματα Διδασκαλίας γλωσσών και πολιτισμικών στοιχείων των χωρών καταγωγής που αφορούν στις οκτώ (8) κυριότερες χώρες προέλευσης των μεταναστών. Τέλος έχουν δημιουργηθεί Κέντρα Εκπαίδευσης και πληροφόρησης για τη Σχολική Συμμετοχή των Μεταναστών με στόχο την εκπαίδευση των καθηγητών και του διοικητικού προσωπικού του Υπουργείου Παιδείας σε θέματα υποδοχής αυτών των μαθητών.

Το πρόγραμμα Δράσης για το 2003 της Διυπουργικής Επιτροπής για την ενσωμάτωση τοποθετεί το σχολείο στην πρώτη γραμμή των πολιτικών ενσωμάτωσης. Αφενός, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να μεταδώσουν στα παιδιά τις αξίες που μοιράζεται η γαλλική κοινωνία και αφετέρου κάτι τέτοιο προϋποθέτει την περαιτέρω εκπαίδευση των εκπαιδευτικών ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις καινούργιες προκλήσεις.

Στη Γερμανία τα εκπαιδευτικά μέτρα που πάρθηκαν αφορούν το μάθημα υποδοχής ή μάθημα εισαγωγής και το μάθημα της μητρικής γλώσσας. Το

συγκεκριμένο μάθημα έχει ως στόχο την κοινωνικοποίηση των αλλοδαπών μαθητών στη γερμανική κοινωνία μέσα από την εκμάθηση της γλώσσας, του πολιτισμού και των πολιτικών, κοινωνικών θεσμών της χώρας υποδοχής. Το μάθημα αυτό παρέχεται μέσα από α) γερμανικές κανονικές τάξεις, β) προπαρασκευαστικές τάξεις που προετοιμάζουν τους αλλοδαπούς μαθητές για ένα ή δύο χρόνια, γ) δίγλωσσες τάξεις δ) ειδικές αλλοδαπές τάξεις, ε) εντατικά γλωσσικά τμήματα δημιουργούνται σε περιοχές ή σχολεία όπου ο αριθμός των αλλοδαπών μαθητών δεν επαρκεί για να δημιουργηθούν προπαρασκευαστικές τάξεις, στ) φροντιστηριακό μάθημα που απευθύνεται σε γερμανούς και αλλοδαπούς μαθητές προκειμένου να ξεπεράσουν τις μαθησιακές τους δυσκολίες.

Σήμερα η Γερμανία αναγνωρίζει το ρόλο της εκπαίδευσης στη διαδικασία της ενσωμάτωσης. Ταυτόχρονα αναγνωρίζει τις μεγάλες διαφορές στα εκπαιδευτικά προσόντα ανάμεσα στους αλλοδαπούς και τους Γερμανούς. Για αυτό το λόγο οι αρμόδιες υπηρεσίες για την αναγνώριση εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων υπάρχουν σε κρατικό αλλά και τοπικό επίπεδο.

Καθώς η γνώση της γερμανικής γλώσσας θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή ένταξη των αλλοδαπών στην γερμανική κοινωνία, η κυβέρνηση σκοπεύει να δαπανά πάνω από 200 εκατομμύρια ευρώ ετησίως για μαθήματα ένταξης. Δικαίωμα παρακολούθησης των μαθημάτων ένταξης έχουν οι αλλοδαποί που διαμένουν μόνιμα στην Γερμανία και τους έχει δοθεί άδεια εγκατάστασης ή άδεια διαμονής για πρώτη φορά μετά την 1η Ιανουαρίου 2005.

Από την 1η Ιανουαρίου 2005 δημιουργήθηκε ένα ενιαίο σύστημα συμβουλευτικών υπηρεσιών για μετανάστες. Σκοπός του συστήματος αυτού είναι η προσφορά ατομικής συμβουλευτικής υποστήριξης στους νεοαφιχθέντες μετανάστες για την προώθηση της διαδικασίας ένταξής τους στην νέα κοινωνία υποδοχής.

Στην Γερμανία ο νέος νόμος του 2005 προβλέπει την δημιουργία ενός εθνικού προγράμματος ένταξης, το οποίο αποσκοπεί στην καταγραφή όλων των προγραμμάτων ένταξης και στην υποβολή προτάσεων και συστάσεων για την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Το πρόγραμμα θα επικεντρωθεί στην εκμάθηση της γλώσσας, στην παροχή εφοδίων για την προσχολική και σχολική εκπαίδευση, στην παροχή επαγγελματικών προσόντων, στις συμβουλευτικές υπηρεσίες και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης των αλλοδαπών. Στόχος είναι να αποτελέσει το πρόγραμμα την βάση για ένα «ζωντανό» σύστημα που θα εξελίσσεται σύμφωνα με

τις εμπειρίες που θα αποκομίζονται στην διάρκεια εφαρμογής του και θα προσαρμόζεται στις καινούριες συνθήκες που προκύπτουν.

Το Ομοσπονδιακό Γραφείο για την μετανάστευση και τους Πρόσφυγες προωθεί μια πληθώρα προγραμμάτων τα οποία στοχεύουν στην ένταξη των αλλοδαπών που διαμένουν νόμιμα στην Γερμανία και των αλλοδαπών γερμανικής καταγωγής. Υπάρχουν προγράμματα που απευθύνονται σε μετανάστες (αλλοδαπούς και αλλοδαπούς γερμανικής καταγωγής) τα οποία στοχεύουν στην δημιουργία κοινωνικής επαφής ανάμεσα στον μετανάστη και τον γηγενή πληθυσμό, υπάρχουν επιλεγμένα προγράμματα για αλλοδαπούς τα οποία στοχεύουν στην εξοικείωση των αλλοδαπών με το γερμανικό μεταναστευτικό δίκαιο και την νομοθεσία περί υπηκοότητας, υπάρχουν και προγράμματα για αλλοδαπές γυναίκες τα οποία στοχεύουν στην προώθηση της ένταξής τους, στην τόνωση της αυτοπεποίθησής τους, στην εξοικείωσή τους με άλλα προγράμματα ένταξης και στην ενίσχυση του εισοδήματός τους.

Όπως στις περιπτώσεις της Γαλλίας και της Γερμανίας μια από τις πολιτικές ενσωμάτωσης των αλλοδαπών στην Ολλανδία βασίζεται στην κατάρτιση και την εκπαίδευση. Η είσοδος των μεταναστών στο ολλανδικό έδαφος συνοδεύεται από υποχρεωτική κατάρτιση ως μέσο που διευκολύνει τη διαδικασία ένταξης αυτών. Η δέσμευση συμμετοχής αυτών στην κατάρτιση τους αφαιρεί κατά συνέπεια το δικαίωμα να λαμβάνουν παροχές, επιδόματα ή τα λαμβάνουν μειωμένα. Όσον αφορά την εκπαίδευση, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, στην Ολλανδία υπάρχουν μηχανισμοί για την κατανομή εθνοτικών μειονοτήτων σε σχολεία, οι οποίοι αποτελούν και αντικείμενο προβληματισμού στη χώρα,. Υπάρχουν στοιχεία όμως που δείχνουν ότι αυτοί οι μηχανισμοί δεν χρησιμοποιούνται ή δεν λειτουργούν.

Η πολιτική που ακολουθείται στην Ιταλία, έχει ως άξονα κατεύθυνσης την υποστήριξη της κατάρτισης των υπηκόων τρίτων χωρών στις χώρες καταγωγής τους και στη συνέχεια τους επιτρέπεται η πρόσβαση στην εθνική αγορά εργασίας. Η κατάρτιση αφορά κυρίως τους βιομηχανικούς εργάτες και οι σειρές αλλά και το περιεχόμενο των μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης προσανατολίζονται προς αυτή τη συγκεκριμένη ομάδα. Όπως άλλωστε και στις περιπτώσεις των περισσότερων χωρών η αναγνώριση επαγγελματικών και πανεπιστημιακών προσόντων αλλά και της εργασιακής εμπειρίας συναντά διοικητικά εμπόδια.

Ο πορτογαλικός νόμος αναγνωρίζει το δικαίωμα στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση των μεταναστών που διαμένουν νόμιμα σε πορτογαλικό έδαφος. Το πρόγραμμα εκμάθησης της πορτογαλικής γλώσσας με τίτλο ‘Η Πορτογαλία Καλωσορίζει’ περιλαμβάνει μαθήματα πορτογαλικών για τους νέους μετανάστες, καθώς και επιμορφωτικά σεμινάρια για την πορτογαλική κοινωνία και τα δικαιώματα του πολίτη. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 δημιουργήθηκε η Γραμματεία Πολυπολιτισμικής Εκπαίδευσης με κύριο σκοπό την εξασφάλιση ίσων δικαιωμάτων και ίσης πρόσβασης των αλλοδαπών μαθητών στο εκπαιδευτικό σύστημα της Πορτογαλίας, την βελτίωση των επιδόσεών τους και την ανάπτυξη διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο των δημοτικών σχολείων. Το 2001 ο φορέας, μετονομάστηκε σε Διαπολιτισμική Γραμματεία διατηρώντας τους ίδιους στόχους(Μπάγκαβος, 2003,σ.22). Γενικά, η πολιτική της Πορτογαλίας σε σχέση με την κοινωνική ένταξη των μεταναστών, φαίνεται να εφαρμόζει ένα πολυπολιτισμικό μοντέλο για τους παλιούς μετανάστες από τις πρώην αποικίες και ένα πλήθος πολιτικών ‘καλωσορίσματος’, πληροφόρησης και στήριξης για τους νέους μετανάστες.

Σύμφωνα με την κυβερνητική στρατηγική ‘Αυξάνοντας τις ευκαιρίες – Δυναμώνοντας την κοινωνία’ οι μετανάστες που εγκαθίστανται στην Μεγάλη Βρετανία οφείλουν να ενταχθούν στην κοινωνία και την οικονομία τους. Από τον Φεβρουάριο του 2004 έχει αρχίσει η εφαρμογή τελετών απόκτησης ιθαγένειας πανηγυρικού χαρακτήρα. Ο στόχος αυτών των τελετών που τελούνται στα δημαρχεία της χώρας είναι να δώσουν συμβολικό νόημα στην απόκτηση της βρετανικής ιθαγένειας ως το τελευταίο στάδιο εγκλιματισμού των μεταναστών. Η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας ορίζεται ως το πιο σημαντικό βήμα ένταξης για τις διαφορετικές κοινότητες του Ηνωμένου Βασιλείου και για αυτόν τον λόγο η κυβέρνηση ανέθεσε σε μία νεοσύστατη συμβουλευτική ομάδα να σχεδιάσει ένα ευέλικτο και περιεκτικό πρόγραμμα εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας. Το πρόγραμμα αυτό θα λειτουργήσει ως μοντέλο σχεδιασμού των προγραμμάτων εκμάθησης της αγγλικής ως ξένης γλώσσας στο σύνολο της χώρας. Το συγκεκριμένο μοντέλο σπουδών κρίνεται κατάλληλο τόσο για νεοαφιχθέντες μετανάστες όσο και παλαιότερους με στόχο την απόκτηση της βρετανικής ιθαγένειας.

1.3.2 Την ένταξη και την ενσωμάτωση των μεταναστών με έμφαση στην αγορά εργασίας

Η Γερμανία, χώρα εισαγωγής ξένου εργατικού δυναμικού, αποτέλεσε και αποτελεί μεγάλη οικονομική δύναμη με ισχυρό και πολύπλοκο παρελθόν διαφοροποίησης των συνόρων της. Οι μισθοί των ξένων εργατών με συμβάσεις εργασίας πρέπει να είναι ίσοι με αυτών των Γερμανών εργατών. Ωστόσο οι εργάτες αυτοί δεν είναι υποχρεωμένοι να πληρώνουν ασφαλιστικές εισφορές στο γερμανικό κράτος παρά μόνο ό,τι έχει ρυθμιστεί από τη χώρα προέλευσης τους. Γι' αυτό το λόγο βέβαια, οι αμοιβές τους είναι χαμηλότερες συγκρινόμενοι με αυτών των γερμανών εργατών. Εκτός από τους εργάτες με σύμβαση και τους εποχικούς, η Γερμανία αξιολογώντας τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, στρατολόγησε αρκετές ειδικότητες εργαζομένων. Έτσι δημιούργησε ένα πρόγραμμα «ποιοτικής εργασίας» για τους νεαρούς ξένους εργαζόμενους από την κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος 3.000 με 5.000 άτομα μετανάστευσαν στη χώρα κάθε χρόνο με 18μηνη σύμβαση(Χατζηπαναγιώτου,2003, σ.14).Επιπλέον στρατολογήθηκε ειδικευμένο νοσηλευτικό προσωπικό με άδεια εργασίας για περιορισμένο χρόνο και υπογράφηκαν διμερείς συμφωνίες ανάμεσα στη Γερμανία, τη Σλοβενία και τη Κροατία. Ευκολότερη πρόσβαση στη γερμανική αγορά εργασίας είχαν εργαζόμενοι με ειδικά ποιοτικά χαρακτηριστικά όπως καθηγητές ξένων γλωσσών, σεφ, επιστημονικό προσωπικό, ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων, καλλιτεχνικά επαγγέλματα και αθλητές.

Η μεταναστευτική πολιτική της Γερμανίας προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις ανάγκες της στην αγορά εργασίας. Όπως αναφέρει η ανεξάρτητη επιτροπή για την μετανάστευση της Γερμανίας, παρά τα 4.000.000 ανέργων στη χώρα, υπάρχει ανάγκη για μετανάστες(στο ίδιο,σ.15). Η σύγχρονη γερμανική οικονομία έχει ανάγκη από ειδικευμένους εργαζόμενους στην πληροφορική και την επικοινωνία, για να εργαστούν στο τομέα των υπηρεσιών. Στόχος της γερμανικής οικονομίας είναι η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητάς της, μέσω του πλεονεκτήματος των νέων τεχνολογιών, στα πλαίσια ενός παγκοσμιοποιημένου οικονομικού περιβάλλοντος.

Σύμφωνα πάντα με την αναφορά της ανεξάρτητης επιτροπής για τη μετανάστευση, το πλεονέκτημα των οικονομιών, στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, βασίζεται στην χρήση των τεχνολογιών της πληροφορικής και της επικοινωνίας.

Επομένως η μεταναστευτική πολιτική της Γερμανίας δεν έχει να κάνει μόνο με νούμερα αλλά και με την ποιότητα των μεταναστών. Πρόκειται για μια μεταναστευτική πολιτική που είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη μετάβαση της Γερμανίας στην κοινωνία της πληροφορίας. Βασικός στόχος της γερμανικής πολιτικής για τη μετανάστευση αποτελεί η προσέλκυση νεαρών μορφωμένων (στις νέες τεχνολογίες) μεταναστών, η νόμιμη είσοδός τους και η ενσωμάτωσή τους στη γερμανική κοινωνία. Για το σκοπό αυτό η επιτροπή προτείνει τη δημιουργία μόνιμου καθεστώτος διαμονής γι' αυτούς τους μετανάστες με στόχο την πολιτογράφησή τους. Ταυτόχρονα προτείνει τη δημιουργία ενός συστήματος αξιολόγησης που θα αξιολογεί τους νέους μετανάστες. Οι νεαρής ηλικίας μετανάστες θα πρέπει να εκπαιδευτούν στα πλαίσια ενός εκπαιδευτικού συστήματος με δύο άξονες, την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Όλο και περισσότερο οι μετανάστες θα πρέπει να ενθαρρύνονται να σπουδάσουν προκειμένου να καταστούν ωφέλιμοι για την αγορά εργασίας.

Στην Αυστρία, οι μετανάστες που έζησαν σε αυστριακό έδαφος πάνω από 5 χρόνια σε μόνιμη βάση και μπορούν να αποδείξουν ότι σε όλη την διάρκεια των 5 ετών απασχολήθηκαν, έχουν δικαίωμα στη νέα «μακροπρόθεσμη και μόνιμη άδεια παραμονής» ή στο πιστοποιητικό παραμονής το οποίο αυτομάτως τους δίνει το απεριόριστο δικαίωμα να εργαστούν στην Αυστρία. Το πιστοποιητικό έχει τη μορφή κάρτας και έχει ισχύ για 10 χρόνια. Οι οικογένειες αυτών που κατέχουν το εν λόγω πιστοποιητικό αποκτούν αυτομάτως και αυτοί το παραπάνω έγγραφο. Τα συγγενικά πρόσωπα που δεν έχουν προς το παρόν πρόσβαση στο συγκεκριμένο πιστοποιητικό, δικαιούνται εντούτοις να έχουν πρόσβαση σε άλλες μορφές αδειών εργασίας όπως το πιστοποιητικό εξαίρεσης κυρίως για τους νέους μετανάστες.

Κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών η Ολλανδική κυβέρνηση υιοθέτησε διάφορες πολιτικές για την απορρόφηση των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Χρονικά, η παλαιότερη από αυτές εμφανίστηκε το 1980, όταν ένα ποσοστό θέσεων στον δημόσιο τομέα δεσμεύτηκε για μετανάστες από τα νησιά Μολούκα, οι οποίοι ήταν κυρίως πρώην στρατιώτες του μεικτού αποικιακού στρατού που επέστρεψαν στην Ολλανδία με την ανεξαρτησία της Ινδονησίας. Από το 1987, η κυβέρνηση προσπάθησε να αυξήσει τον σχετικό αριθμό μεταναστών στην δημόσια διοίκηση, με την πολιτική «Εθνικές μειονότητες στον δημόσιο τομέα» που περιλάμβανε προσλήψεις με στόχευση, δημοσίευση της εθνικής σύνθεσης των

εργαζομένων στο δημόσιο τομέα, σε περίπτωση ίσων προσόντων προτιμησιακό καθεστώς για αλλοδαπούς(στο ίδιο, σ.17).

Η Ολλανδία έχει θέσει, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης, ειδικούς εθνικούς στόχους όσον αφορά την ένταξη. Η ειδική πολιτική για την αγορά εργασίας έχει ως στόχο να μειώσει κατά το ήμισυ τη διαφορά μεταξύ του ποσοστού ανεργίας των μελών εθνικών μειονοτήτων και των ατόμων Ολλανδικής καταγωγής, πράγμα που σημαίνει μείωση της ανεργίας των εθνικών μειονοτήτων στο 10%.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι αιτούντες άδειας εργασίας υπόκεινται σε ένα τεστ δεξιοτήτων. Όταν εγκριθεί η άδεια εργασίας, ο νέος εργαζόμενος δεν δύναται να μεταφέρει την συγκεκριμένη άδεια εργασίας σε άλλη θέση εργασίας και ως εκ τούτου σε νέο εργοδότη χωρίς την έγκριση της Βρετανικής Υπηρεσίας που είναι αρμόδια για την έκδοση των παραπάνω αδειών.

Στους βρετανικούς κανόνες μετανάστευσης, το κράτος έχει μεριμνήσει για εκπαιδευόμενους σε περιορισμένης διάρκειας προγράμματα επαγγελματικής εμπειρίας. Οι οδηγίες του εν λόγω σχεδίου καθιστούν τους μετανάστες να παρακολουθήσουν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης έτσι ώστε να αναπτύξουν εξειδικευμένες δεξιότητες ή ακόμα και να αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία προκαθορισμένης διάρκειας.

Τέλος, στην Πορτογαλία ο νόμος 20/98 12 ήταν επίσης ένα θετικό βήμα στην κατεύθυνση της ισότητας των δικαιωμάτων, καθώς αφενός αφέρσε μερικούς περιορισμούς στις δραστηριότητες εκείνες που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν από τους αλλοδαπούς, και αφετέρου επέβαλε στους εργοδότες την πρόσληψη συγκεκριμένου αριθμού αλλοδαπών στις επιχειρήσεις τους (διευκρινίζεται ότι το ποσοστό αντιστοιχεί στο 10% που επιβλήθηκε στις πορτογαλικές εταιρίες, ήτοι περισσότεροι από πέντε υπάλληλοι από τον προηγούμενο νόμο του 1977) (στο ίδιο,σ.11).

1.3.3 Την πρόσβαση των μεταναστών στην Ιθαγένεια

Στη Γαλλία με τον νόμο του 1998 οι κυριότεροι τρόποι απόκτησης της αστικής γαλλικής ιθαγένειας, δηλαδή όταν κάποιος γίνεται Γάλλος μετά τη γέννηση

είναι τρεις: η απόκτησή της με πλήρη δικαιώματα λόγω γέννησης και παραμονής στη Γαλλία με την ενηλικίωση του αλλοδαπού, στην ηλικία των 18 ετών, με δήλωση (αφορά στις περιπτώσεις όπου ο αλλοδαπός πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις με αφορμή κυρίως σύναψη γάμου με γάλλο/γαλλίδα), με διάταγμα-πολιτογράφηση, κατόπιν αποφάσεων δημόσιας αρχής (Μπάγκαβος,2003,σ.67) .

Από το 1998, οι νέοι αλλοδαποί που γεννήθηκαν στη Γαλλία από αλλοδαπούς γονείς γίνονται Γάλλοι με πλήρη δικαιώματα στην ηλικία των 18 ετών, εφόσον διαμένουν και κατοικούν ήδη με τρόπο συνεχή ή αποσπασματικό κατά τη διάρκεια 5 ετών από την ηλικία των 11. Επίσης, εάν ο αλλοδαπός νέος έχει καταταγεί εθελοντικά στο στρατό πριν την ηλικία των 18 ετών, αποκτά αυτόματα την υπηκοότητα τη στιγμή της κατάταξης του. Υπάρχει φυσικά και η απονομή της γαλλικής ιθαγένειας με τη γέννηση : λόγω συγγένειας αίματος (ο ένας γονιός τουλάχιστον να είναι Γάλλος), λόγω τύπου γέννησης: το παιδί που γεννιέται στη Γαλλία πρέπει να έχει τουλάχιστον τον ένα γονιό γεννημένο στη Γαλλία ανεξαρτήτως της υπηκοότητάς του. Από το 1986 ορίστηκε το δικαίωμα στην/στον ξένο σύζυγο να αποκτήσει τη γαλλική ιθαγένεια με απλή δήλωση και το δικαίωμα στον ξένο ενήλικα νέο στα δέκα οκτώ του να λάβει τη γαλλική ιθαγένεια εάν δικαιολογούσε πέντε χρόνια νόμιμη παραμονή στη Γαλλία πριν την ενηλικίωσή του. Τα δύο αυτά άρθρα αποτέλεσαν πηγή συγκρούσεων μεταξύ των υποστηρικτών μιας «εύκολης» και «ανοικτής» γαλλικής ιθαγένειας σε αντιπαράθεση με μια πιο «αυστηρή» νομοθεσία με βάση τα επιχειρήματα της «ελεύθερης επιλογής ιθαγένειας». Πρέπει να τονίσουμε ότι για την περίπτωση της Γαλλίας, η «εύκολη» μετάδοση της ιθαγένειας αποτέλεσε τη βασικότερη παράμετρο των πολιτικών ενσωμάτωσης για τους μετανάστες και τα παιδιά της δεύτερης γενιάς μεταναστών.

Το 1990 αναγνωρίζεται η γερμανική ιθαγένεια πιο εύκολα στα παιδιά των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στη Γερμανία, ζουν τουλάχιστον οκτώ χρόνια και πηγαίνουν στο γερμανικό σχολείο τουλάχιστον 4 χρόνια. Το ποσοστό μεταναστών που έπαιρνε την ιθαγένεια ήταν μεγαλύτερο στην Ολλανδία από ό,τι στη Γαλλία και στη Γερμανία. Η σύγχρονη πολιτική ενσωμάτωσης αναπτύχθηκε σημαντικά στις δεκαετίες του 1980 και 1990. Από την 1η Απριλίου του 2003 τέθηκε σε ισχύ ο νέος Νόμος για την Ολλανδική ιθαγένεια(στο ίδιο,σ.73). Για να πολιτογραφηθεί κάποιος αλλοδαπός, θα πρέπει να έχει ζήσει νόμιμα στην Ολλανδία για πέντε χρόνια τουλάχιστον και να έχει επαρκώς ενσωματωθεί κοινωνικά. Στην περίπτωση που

ισχύουν τα παραπάνω, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβάλει αίτηση πολιτογράφησης. Αν η υπηρεσία Μετανάστευσης και Πολιτογράφησης δεν εγκρίνει την αίτηση, αυτή απορρίπτεται και ο ενδιαφερόμενος έχει δικαίωμα ένστασης.

Για την απόκτηση ιθαγένειας μέσω πολιτογράφησης απαιτούνται εξετάσεις επαρκούς γνώσης της κοινωνίας της Ολλανδίας. Οι εξετάσεις αυτές αντιστοιχούν με το δεύτερο επίπεδο των εξετάσεων ενσωμάτωσης που χρησιμοποιήθηκαν με τον Νόμο της Ενσωμάτωσης των Νεοεισερχομένων. Η πολιτική που απορρέει από τον Νόμο αυτό στοχεύει σε τρία επιμέρους ζητήματα : το κοινωνικό, το εκπαιδευτικό και το ζήτημα της επαγγελματικής ανεξαρτησίας. Το πρώτο επιτυγχάνεται όταν ο νεοεισερχόμενος μετανάστης αποκτά βασική γνώση της Ολλανδικής γλώσσας και έχει παρακολουθήσει επιτυχώς μια σειρά μαθημάτων σχετικά με τον Ολλανδικό πολιτισμό και την Ολλανδική κοινωνία, το δεύτερο στάδιο προετοιμάζει τον νεοεισερχόμενο μετανάστη για την είσοδό του στο εκπαιδευτικό σύστημα και το τελευταίο τον καθιστά ικανό για εργασία.

1.3.4 Την ενσωμάτωση των μεταναστών με έμφαση στην πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές και υπηρεσίες

Ο γερμανικός νόμος για τη μετανάστευση (1999) διέπεται από την αρχή ότι οι μετανάστες που έχουν την ανάγκη προνοιακών βοηθημάτων δεν θα πρέπει να εισέρχονται στη χώρα. Έτσι η ανάγκη κοινωνικών βοηθημάτων μπορεί να αποτελέσει λόγο άρνησης παροχής άδειας παραμονής αλλά και απέλασης. Αντιθέτως οι μετανάστες, τρίτων χωρών, που κατοικούν ήδη στη Γερμανία, μπορούν να έχουν πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχονται σύμφωνα με τον ομοσπονδιακό νόμο για την κοινωνική βοήθεια. Οι παροχές αυτές μπορεί να είναι συμπληρωματική βοήθεια, προστασία κατά τη διάρκεια ασθένειας, γονικές παροχές και εξατομικευμένες ειδικές παροχές εφόσον υπάρξει αποδεδειγμένη ανάγκη. Εκτός από τις παραπάνω παροχές, οι μετανάστες που εργάζονται στην χώρα, έχουν το ίδιο νομικό καθεστώς σε ότι αφορά την κοινωνική ασφάλιση. Η ασφάλιση καλύπτει παροχές όπως σύνταξη, παροχές υγείας, ατυχήματος και παροχές χρόνιας φροντίδας. Οι παροχές υγείας, σε χρήμα και σε είδος, παρέχονται χωρίς την προϋπόθεση ύπαρξης περιόδου αναμονής. Αντιθέτως οι παροχές στα παιδιά εξαρτάται από το

καθεστώς διαμονής των μεταναστών. Οι άνεργοι μετανάστες δικαιούνται το επίδομα ανεργίας εφόσον καλύπτουν τις προϋποθέσεις του νόμου (συμπλήρωση συγκεκριμένης χρονικής περιόδου εργασίας). Σε ό,τι αφορά τις παροχές στα μέλη της οικογένειας του μετανάστη, είναι αντίστοιχες με αυτές του εργαζόμενου.

Σε αντίθεση με τον ομοσπονδιακό χαρακτήρα του γερμανικού κράτους, η Γαλλία εμφανίζει ένα πιο συγκεντρωτικό χαρακτήρα. Το 1988 με νόμο συστήνεται το ελάχιστο εισόδημα ένταξης (RMI), το οποίο απευθύνεται σε όλους όσους, ανεξάρτητα από ιθαγένεια, διαμένουν νόμιμα για τουλάχιστον 5 χρόνια σε γαλλικό έδαφος. Ο νόμος του RMI ουσιαστικά θεσπίστηκε αφενός σαν μια προσπάθεια θεσμοθέτησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και αφετέρου μείωσης των δεικτών ανεργίας. Το RMI αποτέλεσε την αφορμή και ταυτοχρόνως την αιτία να επανεξετάσουν οι Γάλλοι τον τρόπο που λειτουργούσε η κοινωνία τους και κυρίως τους όρους σύνδεσης τους με αυτήν (Μπάγκαβος, 2003, σ.34). Παραδέχτηκαν ότι αντιμετώπιζον σοβαρά προβλήματα φτώχειας και περιθωριοποίησης, ότι αυτοί οι ίδιοι μηχανισμοί που ενσωμάτωναν (σχολείο, μισθωτή εργασία, οικογένεια, εθνικός στρατός, κλπ) ήταν αυτοί οι ίδιοι που δεν ήταν πλέον αποτελεσματικοί επειδή αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα στις δομές τους και τη λειτουργία τους. Οι ισχυρές δημοκρατικές αξίες της ισότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης ξέφτισαν και δεν αποτελούσαν πλέον νόμιμες κοινωνικές αναφορές όταν καθημερινά πέθαιναν είτε από το κρύο είτε από εγκληματικότητα κάποιοι συμπολίτες τους στο δρόμο.

Ο πορτογαλικός νόμος 19Α/96 ορίζει τη θέσπιση του λεγόμενου «εγγυημένου ελάχιστου εισοδήματος». Με το μέτρο αυτό η πορτογαλική κυβέρνηση στοχεύει στην καταπολέμηση της ένδειας και του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και των φαινομένων περιθωριοποίησης όλων των κοινωνικά ευπαθών ομάδων (στο ίδιο, σ.35). Επιπλέον, ο νόμος προσφέροντας το ελάχιστο εισόδημα, επιτρέπει την πρόσβαση στα κοινωνικά προγράμματα στοχεύοντας στη βελτίωση των κοινωνικών πόρων που κατέχονται από τους δικαιούχους (επαγγελματική κατάρτιση, κατηγορίες βασικής εκπαίδευσης, εγγραφή στα κέντρα απασχόλησης, υποστήριξη αυτοαπασχόλησης, προγράμματα για τους τοξικομανείς και τους αλκοολικούς)

Όλοι οι μετανάστες στην Ισπανία έχουν το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση, η οποία περιλαμβάνει τα επίδομα ανεργίας. Όλοι οι αλλοδαποί έχουν το δικαίωμα στις ιατρικές υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης. Ίσως το πιο βασικό χαρακτηριστικό της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ισπανία είναι αυτό, αφού

ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους, όλοι οι αλλοδαποί που εγγράφονται στην τοπική απογραφή και είναι κάτω των 18 ετών έχουν δικαίωμα στην ιατρική φροντίδα με τους ίδιους όρους με τους ισπανικούς υπηκόους. Η πρόσβαση στην προαιρετική εκπαίδευση και στις ειδικές κοινωνικές υπηρεσίες περιορίζεται στους «ξένους κατοίκους» δηλαδή σε αυτούς που έχουν προσωρινή ή μόνιμη άδεια παραμονής. Αναφορικά με την ίση πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές, οι βασικές διαφορές αφορούν στους νόμιμους και στους παράνομους μετανάστες. Οι βασικές κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονται σε όλους τους μετανάστες. Οι κοινωνικές παροχές μέσα από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, η πρόσβαση στα οφέλη κατοικίας, καθώς επίσης και η προαιρετική εκπαίδευση χορηγούνται στους ξένους κατοίκους (προσωρινοί και μόνιμοι κάτοικοι). Τέλος, στην περίπτωση της εργασίας για τους ξένους εργαζόμενους και αυτοαπασχολούμενους όπου απαιτούνται εξειδικευμένα προσόντα, είναι υποχρεωτική η αναγνώριση των προσόντων τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Με τον νέο ελληνικό νόμο για τους μετανάστες (3386/2005), γίνεται προσπάθεια να ελεγχθεί η μετανάστευση στην Ελλάδα. Ενώ μέχρι σήμερα οι άδειες εκδίδονταν από τις νομαρχίες, η ευθύνη έκδοσης μεταφέρθηκε στις Περιφέρειες, με πρόσχημα την αποτελεσματικότερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των μεταναστών. Η μεταφορά των ευθυνών, όμως, δεν συνοδεύτηκε με την αντίστοιχη μεταφορά εξειδικευμένου προσωπικού, με αποτέλεσμα οι καθυστερήσεις έκδοσης άδειας παραμονής να φτάνουν μέχρι και του 10 μήνες. Έτσι, οι μετανάστες, χωρίς την πράσινη κάρτα, δεν μπορούν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό, να συνάψουν γάμο ή να πραγματοποιήσουν οικονομικές συναλλαγές. Ο νόμος, αρχικά, προβλέπει την καταγραφή των αναγκών της αγοράς εργασίας, μέσω της συνεργασίας των Περιφερειών, του Ο.Α.Ε.Δ., των συνδικαλιστικών και εργοδοτικών συλλόγων (www.ypes.gr/el). Επίσης, προβλέπεται η αντικατάσταση της γραφειοκρατίας, μέσω νομοθετικών μεταρρυθμίσεων. Στο θέμα των «επί μακρόν διαμενόντων», το προεδρικό διάταγμα προτείνει, ως ελάχιστο ποσό για την κάλυψη των επαρκών πόρων διαβίωσης, το ποσό των 8.500 €, προσαυξημένο κατά 15 % για κάθε μέλος της οικογένειάς τους, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση προτείνει το αντίστοιχο ποσό στα 6.000 €.

Στην Ελλάδα, αλλοδαπός θεωρείται κάθε φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή που δεν έχει ιθαγένεια. Πρόσωπα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες, εκ των οποίων η μία είναι ελληνική, θεωρούνται ημεδαποί και έχουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών. Όταν στις ιθαγένειές τους δεν περιλαμβάνεται η ελληνική, είναι υποχρεωμένοι να δηλώσουν ιθαγένεια στην Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, εφόσον είναι εφοδιασμένοι με διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο του οικείου κράτους.

Κάθε άτομο που εισέρχεται ή εξέρχεται από το ελληνικό έδαφος υποβάλλεται σε αστυνομικό έλεγχο, κατά την άφιξη ή αναχώρησή του, ο οποίος ανήκει στην αρμοδιότητα των Υπουργών Δημόσιας Τάξης, ΕΣ.Δ.Δ.Α., Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Εμπορικής Ναυτιλίας. Ο αλλοδαπός που εισέρχεται στο ελληνικό έδαφος απαιτείται να διαθέτει διαβατήριο ή άλλο

ταξιδιωτικό έγγραφο που αναγνωρίζεται από διεθνείς συμβάσεις. Τα έγγραφα πρέπει να φέρουν θεώρηση εισόδου (visa), εφόσον απαιτείται. Η θεώρηση εισόδου έχει διάρκεια τριών μηνών και χορηγείται από την ελληνική προξενική αρχή του τόπου κατοικίας του αλλοδαπού, εφόσον ληφθούν οι λόγοι που αφορούν στη δημόσια τάξη και ασφάλεια και στη δημόσια υγεία. Συνεπώς, μπορούν να παραμένουν συνολικά τρεις μήνες σε διάστημα έξι μηνών.

Για την ένταξη των οικονομικών μεταναστών στο ελληνικό καθεστώς και για την πενταετή άδεια παραμονής και εργασίας απαιτούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- Να είναι ενήλικος
- Να έχει συμπληρώσει πενταετή, συνεχή και νόμιμη διαμονή στην Ελλάδα
- Να διαθέτει τακτικούς πόρους για αυτόν και την οικογένειά του
- Να διαθέτει κατάλυμα που θα πληροί όλες τις προϋποθέσεις
- Να έχει επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας και των στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού.

Σχετικά με τη χορήγηση και την ανανέωση της άδειας παραμονής, ο αλλοδαπός που έχει αποκτήσει θεώρηση εισόδου, αποκτά και την άδεια παραμονής εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις. Η άδεια παραμονής χορηγείται για συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος αναγράφεται στην αίτηση. Κατά το διάστημα αυτό, θεωρείται νόμιμος κάτοικος της χώρας. Εφόσον υπάρχουν λόγοι εθνικής ασφάλειας, δημοσίας τάξης ή υγείας, η άδεια διαμονής μπορεί να ανακληθεί. Ο αλλοδαπός καλείται σε συνέντευξη και στην περίπτωση που δεν εμφανιστεί, η αίτηση απορρίπτεται. Επίσης, η είσοδος των αλλοδαπών στην Ελλάδα μπορεί να πραγματοποιηθεί λόγω σπουδών σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, σε τουριστικές, στρατιωτικές, εκκλησιαστικές, τεχνολογικές σπουδές και πτυχιακές ή μεταπτυχιακές σπουδές, καθώς και για απόκτηση ειδικότητας. Όταν ο αλλοδαπός επιθυμεί χορήγηση άδειας παραμονής, οφείλει να κάνει αίτηση δύο μήνες πριν τη λήξη της θεώρησης εισόδου. Η άδεια παραμονής ισχύει για ένα έτος και μπορεί να ανανεώνεται για ισόχρονο διάστημα.

Σχετικά με την άρνηση εισόδου στη χώρα, ο πρόξενος μπορεί να αρνηθεί τη χορήγηση θεώρησης εισόδου, χωρίς αιτιολογία, εκτός αν ο αλλοδαπός είναι σύζυγος, ανήλικο τέκνο ή γονέας πολίτη κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, οι ελληνικές αρχές ελέγχου μπορούν να απαγορεύσουν την είσοδο εφόσον συντρέχει μία τουλάχιστον από τις παρακάτω περιπτώσεις:

- α) όταν ο αλλοδαπός περιλαμβάνεται στον κατάλογο των αλλοδαπών, για τους οποίους υπάρχει απαγόρευση, σύμφωνα με το άρθρο 49 του νόμου αυτού
- β) η είσοδός τους μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και τη δημόσια υγεία
- γ) όταν το διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο που κατέχει δεν του εξασφαλίζει την επάνοδό του στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής του ή σε τρίτη χώρα
- δ) δεν έχει ακολουθήσει νόμιμες διαδικασίες για την έκδοση εγγράφων που επιθυμεί και
- ε) δεν κατέχει τα απαραίτητα έγγραφα για να δικαιολογήσει το σκοπό του ταξιδιού του και τα αναγκαία οικονομικά μέσα για τη συντήρησή του. Σύμφωνα με το ελληνικό Σύνταγμα, απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας.

Επίσης, από την ελληνική μεταναστευτική πολιτική, προκύπτουν δυσκολίες σε σχέση με ζητήματα πιστοποίησης γεγονότων αστικής κατάστασης. Σε αντίθεση με την πλειοψηφία των ευρωπαϊκών κρατών, το ελληνικό κράτος ζητά πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης για την άσκηση κάποιου δικαιώματος, όπως η τέλεση γάμου. Πολλές φορές, το πιστοποιητικό είναι αδύνατον να εκδοθεί από τη χώρα προέλευσης, ενώ σε άλλες περιπτώσεις, οι ελληνικές διοικητικές αρχές δεν αποδέχονται το κύρος αλλοδαπών δημοσίων εγγράφων, λόγω έλλειψης επικύρωσής τους, κατά το διεθνές δίκαιο, παρά το γεγονός ότι έχουν εκδοθεί από μέλος της Ε.Ε. Όσον αφορά στη συμμετοχή των μεταναστών στα πολιτικά δρώμενα, πρέπει να τονιστεί ότι δεν έχουν δικαίωμα ψήφου, γεγονός που προκαλεί τον κοινωνικό αποκλεισμό τους και τους υποβαθμίζει, ως μέλη της ελληνικής κοινωνίας. Η αντιμετώπιση αυτή προς το πρόσωπό τους δεν εναρμονίζεται ούτε με τις αρχές της δημοκρατίας, ούτε με την προσφορά τους στην ανάπτυξη και την πρόοδο της ελληνικής οικονομίας. Άλλωστε, σύμφωνα με μελέτη που πραγματοποιήθηκε για τις πολιτικές που ακολουθούν τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., και συγκεκριμένα για τη δυνατότητα μακράς διαμονής, τη δυνατότητα οικογενειακής επανένωσης, τη δυνατότητα απόκτησης ιθαγένειας, το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι, την πολιτική κάθε κράτους κατά των διακρίσεων και τις ευκαιρίες των μεταναστών στην αγορά εργασίας, η Ελλάδα καταλαμβάνει τη χειρότερη επίδοση σε σχέση με την πολιτική συμμετοχή των μεταναστών. Η καλύτερη επίδοση της Ελλάδος αφορά στους

«επί μακρόν διαμένοντες», στα θέματα αντιμετώπισης κατά των διακρίσεων και στη δυνατότητα εισόδου των αλλοδαπών στην αγορά εργασίας.

Τα κυριότερα προβλήματα της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής και της πολιτικής για τους αιτούντες ασύλου είναι:

- α) Η ανυπαρξία επίσημων και συγκεκριμένων στατιστικών στοιχείων για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες
- β) Οι απαράδεκτες συνθήκες κράτησης των αλλοδαπών
- γ) Η ανεπαρκής ενημέρωσή τους ως προς τα δικαιώματά τους
- δ) στις δυσκολίες πρόσβασης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και της Διεθνούς Αμνηστίας στα κέντρα κράτησης
- ε) Τα ποσά των παραβόλων που απαιτούνται για την έκδοση και ανανέωση της άδειας παραμονής των μεταναστών και
- στ) Η ασφάλιση των εργαζομένων αλλοδαπών, καθώς γίνονται αντικείμενα εκμετάλλευσης από τους εργοδότες.

Πρέπει να αναφερθεί ότι το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης διατηρεί κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών, οι οποίοι όταν βρίσκονται στο ελληνικό έδαφος υποχρεώνονται να εγκαταλείψουν τη χώρα. Στην περίπτωση που ο αλλοδαπός επανέλθει στη χώρα και συλληφθεί, τιμωρείται με τρίμηνη φυλάκιση και χρηματικό πρόστιμο 3.000 €. Η παράνομη μετανάστευση τιμωρείται με τρίμηνη φυλάκιση και χρηματικό πρόστιμο 1.500 €, ενώ όταν ο αλλοδαπός κατηγορείται για αξιόποινες πράξεις, τιμωρείται με εξάμηνη φυλάκιση και πρόστιμο 3.000 €. Όποιος διευκολύνει την παράνομη είσοδο ή παραμονή αλλοδαπού στη χώρα, τιμωρείται με τρίμηνη φυλάκιση και 1.500 €.

Όσον αφορά στη σχέση των διεθνών συμβάσεων με το εσωτερικό δίκαιο, πρέπει να αναφερθεί ότι οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις που έχουν επικυρωθεί με νόμο, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

Τον Οκτώβριο του 2006 συζητείται έντονα το ενδεχόμενο τροποποίησης του υπάρχοντος νόμου για τους μετανάστες (3386/05) για την είσοδο, τη διαμονή και την κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών. Σύμφωνα με τον Υπουργό Εσωτερικών, Προκόπη Παυλόπουλο, οι νέες τροποποιήσεις θα διευκολύνουν τη νομιμοποίηση των

μεταναστών που ζουν ακόμα παράνομα στη χώρα. Επίσης, θα διευκολύνεται η απόδειξη για έναν μετανάστη ότι ζούσε στην Ελλάδα μέχρι τις 31/12/2004, μέσω δημοσίων εγγράφων, όπως η εγγραφή των παιδιών στο σχολείο και η απόδειξη ότι γεννήθηκε στην Ελλάδα (www.ypes.gr/el/).

Τα κριτήρια και οι στόχοι της μεταναστευτικής πολιτικής για κάθε χώρα πρέπει να είναι τα εξής:

- Η μεγιστοποίηση της εθνικής ασφάλειας
- Η κοινωνική συνοχή
- Η διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και
- Η ανάπτυξη της οικονομίας
- Η ελεύθερη αγορά εργασίας
- Η καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η χάραξη και η εφαρμογή της μεταναστευτικής πολιτικής αποτελούν πολυσύνθετες πολιτικές δράσεις, οι οποίες έχουν επικίνδυνες και λεπτές παραμέτρους που μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο, τόσο την εθνική ασφάλεια, όσο και την διατήρηση της εθνικής ταυτότητας. Για αυτόν ακριβώς το λόγο, η πρόχειρη μεταναστευτική πολιτική που ακολούθησε η Ελλάδα πρέπει να τροποποιηθεί. Αρχικά, θα πρέπει να οριστούν οι στόχοι αυτής της πολιτικής - οικονομικοί και κοινωνικοί - και στην συνέχεια να πραγματοποιηθούν οι σχετικές ενέργειες.

Έτσι λοιπόν, πρέπει να γίνει μία καταγραφή όλων των μεταναστών - νόμιμων και παράνομων - και να υπολογιστεί ο αριθμός των μεταναστών που θα πρέπει να εισέλθουν στο μέλλον ή να περιοριστεί στον ήδη υπάρχοντα. Από εκεί και πέρα θα πρέπει να υπάρχουν μόνο νόμιμοι μετανάστες στην χώρα, έχοντας όλα τα δικαιώματα, περιορίζοντας στο ελάχιστο με αυτόν τον τρόπο την μαύρη οικονομία (εκμετάλλευση στην εργασία, μαύρη αγορά κτλ) και τις συνέπειές της. Από εκεί και πέρα πρέπει και οι ίδιοι οι μετανάστες να αναλάβουν δράση, αποτρέποντας φίλους και συγγενείς να εισέλθουν στην Ελλάδα, διότι σε αντίθετη περίπτωση θα δυσχεραίνουν τόσο τη δική τους κατάσταση, όσο και των Ελλήνων πολιτών εξαιτίας των ανακατατάξεων στην οικονομία.

Οι μετανάστες είναι σίγουρο ότι χρειάζονται ειδικοί και προσεχτική μεταχείριση. Από την μία πλευρά πρέπει να διασφαλίζονται τα δικαιώματά τους και από την άλλη πρέπει να είναι τυπικοί στις υποχρεώσεις τους και να μην προκαλούν

αναταραχές στο εσωτερικό της χώρας. Η καλύτερη λύση για την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ηρεμίας θα ήταν η συγκρότησή τους σε συλλόγους, με αποτέλεσμα να γίνεται ευκολότερος ο έλεγχός τους, αλλά και πιο άμεση η επικοινωνία με τους τοπικούς φορείς για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Επίσης, μέσω διαπολιτισμικών εκδηλώσεων θα μπορούσαν να έρθουν πιο κοντά με το γηγενή πληθυσμό, γεγονός που θα βοηθούσε ακόμα περισσότερο στην κοινωνική συνοχή και την κοινωνική τους ενσωμάτωση, αλλά θα δινόταν και μίας πρώτης τάξεως ευκαιρία στους μετανάστες να εκδηλώσουν τις πολιτισμικές τους παραδόσεις. Η Ελλάδα μπορεί να συμβάλλει θετικά, επίσης, στην οικονομική ανασυγκρότηση διαφόρων χωρών που χρειάζονται τη βοήθεια της. Συμμετέχει, ήδη, στο σχέδιο ανασυγκρότησης των Βαλκανίων, με το οποίο στηρίζονται οικονομικά πολλές χώρες. Θα μπορούσε, λοιπόν, να δημιουργηθεί ένα παρόμοιο σχέδιο οικονομικής ενίσχυσης και των τρίτων χωρών, έτσι ώστε να περιοριστεί ο αριθμός των μεταναστών που προέρχονται από αυτές τις χώρες. Επιχειρήσεις, επενδύσεις και υποδομές μπορούν να πραγματοποιηθούν, με σκοπό την αύξηση του βιοτικού και οικονομικού επιπέδου των περιοχών και την εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών διαβίωσης στους ντόπιους κατοίκους.

2.1.1 Μεταρρυθμίσεις Ελληνικής Μεταναστευτικής Πολιτικής

Τον Οκτώβριο του 2006, το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης προχώρησε σε βελτιωτικές παρεμβάσεις του υπάρχοντος νόμου (3386/2005), σχετικά με την είσοδο, τη διαμονή και την κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια. Η συγκεκριμένη αναθεώρηση αποσκοπεί στην εξάλειψη των γραφειοκρατικών δυσκολιών που προέκυπταν από το νόμο και στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη διευκόλυνση των μεταναστών σε θέματα όπως η επίλυση των προβλημάτων τους και η διευκόλυνση της κοινωνικής τους ένταξης(www.ypes.gr/el/).

Οι βελτιωτικές παρεμβάσεις έχουν ως εξής:

1) Τη Διυπουργική επιτροπή παρακολούθησης της μεταναστευτικής πολιτικής και τη συμμετοχή των Υπουργών Ανάπτυξης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Πολιτισμού,

εξαιτίας της άμεσης σχέσης που έχουν με το σχεδιασμό και την εφαρμογή της μεταναστευτικής πολιτικής, όσον αφορά την κοινωνική ένταξη

2) Η δυνατότητα υποβολής αίτησης για την ανανέωση της άδειας διαμονής μέχρι ένα μήνα από τη λήξη ισχύος της σχετικής άδειας, σε αντίθεση με την υπάρχουσα νομοθεσία, η οποία προβλέπει την ανανέωση της άδειας διαμονής δύο μήνες πριν τη λήξη της. Η δυνατότητα εκπρόθεσμης υποβολής συνεπάγεται με την επιβολή προστίμου ίσου με το 1/3 του ίδιου παραβόλου.

3) Απλουστεύονται οι διαδικασίες και οι προϋποθέσεις για τις μετακλήσεις, ώστε να καταστούν συντομότερες και λειτουργικότερες.

4) Εξασφαλίζεται η δυνατότητα εξαγοράς αριθμού ημερών ασφάλισης, μέχρι και το 20% του προβλεπόμενου αριθμού, εξαιτίας των προβλημάτων που προκύπτουν από την αδυναμία συμπλήρωσής του, λόγω των διακεκομμένων χρονικών διαστημάτων απασχόλησης.

5) ρυθμίσεις για την κατηγορία των αλιεργατών, εξαιτίας της εποχιακής εργασίας.

6) Οι υπήκοοι των τρίτων χωρών οι οποίοι έχουν εισέλθει στο ελληνικό έδαφος για λόγους οικογενειακής επανένωσης θα έχουν τη δυνατότητα να μεταβάλλουν την άδειά τους για λόγους σπουδών.

7) Όσον αφορά στην ειδική θεώρηση εισόδου και τη χορήγηση αδειών διαμονής φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, διορθώνονται οι δυσλειτουργίες που υπάρχουν. Η διάρκεια των παραπάνω αδειών είναι εξάμηνη και υπάρχει δυνατότητα ισόχρονης παράτασης.

8) Βελτιώνονται οι ρυθμίσεις για την κατάθεση αιτήσεων για εξαιρετικούς λόγους, με την επισύναψη έγγραφων αποδεικτικών στοιχείων για την παραμονή τους στη χώρα.

9) Κατάργηση της υποχρεωτικής εξέτασης των αιτουμένων επί μακρόν διαμενόντων από την Επιτροπή Μετανάστευσης, ως προς την επαρκή γνώση της γλώσσας και στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού και καθορίζεται αυτοτελής διαδικασία πιστοποίησής τους. Για το λόγο αυτό, θα προβλέπεται η φοίτηση στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων διάρκειας 125 ωρών.

10) Οι ανήλικοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής παραβόλου, ενώ με τον υπάρχοντα νόμο η απαλλαγή αφορούσε τους ανήλικους μέχρι το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας τους.

11) Επιτρέπεται η κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων από υπήκοο τρίτης χώρας, εφόσον έχει καταθέσει όλα τα νόμιμα δικαιολογητικά για την έκδοση άδειας

διαμονής, ενώ με την ισχύουσα διάταξη απαιτείτο η προηγούμενη έκδοση άδειας διαμονής.

12) Αντιμετωπίζεται το πρόβλημα που είχαν οι στερούμενοι διαβατηρίου, κατά την ανανέωση της άδειας διαμονής τους, εφόσον συντρέχει αδυναμία έκδοσής τους.

13) Για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης, γίνονται αυστηρότερες οι ποινικές κυρώσεις και οι χρηματικές ποινές που επιβάλλονται σε εκείνους που διευκολύνουν την είσοδο παράνομων αλλοδαπών στη χώρα.

14) Καθορίζεται ασφαλιστική ενημερότητα για το σύνολο της διετούς διάρκειας της προηγούμενης διαμονής, και όχι σε ετήσια βάση, προς διευκόλυνση των αλλοδαπών, εξαιτίας του ότι μπορεί το ένα έτος να έχουν υπερβεί το ασφαλιστικό όριο και το δεύτερο να υπολείπονται αυτού.

15) Διευρύνεται το δικαίωμα νομιμοποίησης υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στη χώρα μέχρι την 31/12/2004, εφόσον αποδεικνύεται η προηγούμενη διαμονή τους με τα παρακάτω δικαιολογητικά:

α) βεβαίωση εγγραφής ή βεβαίωση εγγραφής τέκνου σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πριν την 31/12/2004 και εφόσον συνεχίζει να φοιτά μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου νόμου

β) ληξιαρχική πράξη γέννησης ή ληξιαρχική πράξη γέννησης τέκνου στην Ελλάδα, εφόσον ο ένας εκ των συζύγων διαμένει νόμιμα στη χώρα ή

γ) ληξιαρχική πράξη γάμου που τελέστηκε στην Ελλάδα, όταν ο ένας εκ των συζύγων είναι Έλληνας ή πολίτης άλλου κράτους - μέλους της Ε.Ε. ή υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος διαμένει νόμιμα στη χώρα ή

δ) απορριπτική απόφαση για ανανέωση άδειας διαμονής, με εξαίρεση τις απορριπτικές αποφάσεις για λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας

ε) άδεια διαμονής, για την οποία, παρ' ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις υπαγωγής της στο νόμο 2910/2001, δεν ανανεώθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού ή

στ) απορριπτική απόφαση για τη χορήγηση Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς (Ε.Δ.Τ.Ο.), εφόσον η σχετική αίτηση υποβλήθηκε μέχρι την 31/12/2004 ή Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς (Ε.Δ.Τ.Ο.), το οποίο έληξε μέχρι την ίδια ημερομηνία και δεν ανανεώθηκε. Για την υποβολή των σχετικών αιτήσεων από τους αλλοδαπούς, ως καταληκτική ημερομηνία προβλέπεται η 31/12/2006.

16) Κατά την πρώτη ανανέωση των αδειών διαμονής, βάσει του ν. 3386/2005, παρέχεται στον υπήκοο τρίτης χώρας το δικαίωμα εξαγοράς του συνόλου των

ενσήμων που του λείπουν, με στόχο την ομαλή και ουσιαστική επανένταξή του στις διατάξεις του νόμου, ώστε να διασφαλιστεί η νομιμοποίησή του.

17) Για την υλοποίηση του παραπάνω στόχου, κατά την πρώτη ανανέωση των αδειών διαμονής που αφορούν οικογενειακή επανένωση, βάσει του ν. 3386/2005, και προς διευκόλυνσή της δεν απαιτείται η απόδειξη επαρκών πόρων (Καμπέρης , 2006 ,σ.86-91).

Σύμφωνα με τις τελευταίες μεταρρυθμίσεις της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής, οι μετανάστες που υπέβαλλαν τις αιτήσεις τους για άδεια παραμονής μετά τις αρχές του 2006 και μέχρι τις 23 Φεβρουαρίου του 2007, έχουν τη δυνατότητα να εκδώσουν άδεια παραμονής, με πρόστιμο 50€ για κάθε μήνα. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα εξαγοράς του συνόλου των ενσήμων, και όχι το 20%, το οποίο προβλεπόταν μέχρι τώρα. Τέλος, μετανάστες που διέμεναν μόνιμα στην Ελλάδα, έως τις 30 Σεπτεμβρίου του 2007, και δεν είχαν δηλώσει εμπρόθεσμα τα παιδιά τους, με το πρόστιμο των 250 € μπορούν να μονιμοποιήσουν τα ανήλικα τέκνα τους, εφόσον έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα ή φοιτούν σε ελληνικό σχολείο.

2.1.2 Οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα και η σύνδεση τους με τα εντεινόμενα κοινωνικά προβλήματα

Το φαινόμενο της σύνδεσης μεταναστευτικών ροών με την εγκληματικότητα και το περιθώριο δεν είναι καινούργιο. Στην δεκαετία του 1990 τα ρεπορτάζ για την Αλβανική μετανάστευση στην Ελλάδα συχνά συνοδεύονται από αναφορές για στρατιές Αλβανών που έφυγαν από τις Αλβανικές φυλακές με την κατάρρευση του κομμουνιστικού καθεστώτος της χώρας και ήρθαν στην Ελλάδα. Οι συνθήκες ζωής των Αλβανών που πρωτοήλθαν στην Αθήνα στις αρχές του 1990 δεν διέφεραν σημαντικά από τις συνθήκες ζωής των Ασιατών και Αφρικανών μεταναστών της περιοχής γύρω από την Ομόνοια σήμερα όπως έχουν δείξει σχετικές έρευνες. Κι όμως τα πράγματα δεν δείχνουν ελπιδοφόρα με την έννοια ότι οι νέοι ανεπίσημοι μετανάστες θα ενσωματωθούν και αυτοί με την πάροδο του χρόνου όπως κάνανε και οι Αλβανοί. Οι λόγοι που οδήγησαν στο σημερινό εκρηκτικό κοινωνικό κλίμα είναι σύνθετοι, συνδέονται με το παρελθόν, αλλά ταυτοχρόνως αντανακλούν και νέες ανησυχίες. Μία σύγκριση του τώρα και του τότε θα μπορούσε να αναδείξει τις νέες

εκφάνσεις γνωστών φαινομένων και τις νέες πολιτικές προκλήσεις που ελλοχεύουν και επιτείνονται στη σημερινή συγκυρία. Πρώτον σε ποια κοινωνία είχαν έλθει οι μετανάστες από την Αλβανία και τις πρώην κομμουνιστικές χώρες και σε ποια βρίσκονται τώρα οι μετανάστες από χώρες της Ασίας και της Μέσης Ανατολής για τους οποίους γίνεται λόγος.

Η δεκαετία του 1990 με τις επιδοτήσεις από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης σε συνδυασμό με τους μισθούς εκμετάλλευσης των μεταναστών συντήρησε την προοπτική της ‘αρπαχτής’. Σήμερα, όπου οι κρουνοί των επιδοτήσεων και των παροχών κλείνουν από έξω και από μέσα, το φάσμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης πλήττει σιγά σιγά τα επίπεδα απασχόλησης διαφόρων κλάδων. Οι υπάρχουσες πολιτικές επιλογές και προτάσεις έχουν χάσει την κοινωνική αποδοχή τους και σε μεγάλο βαθμό την ρεαλιστικότητα τους. Η ελληνική κοινωνία αισθάνεται περισσότερο ανασφαλής και έχει στριμωχθεί οικονομικά και κοινωνικά στους τοπικούς μικρόκοσμους της που πλέον επικοινωνούν όλο και πιο σπασμωδικά μεταξύ τους.

Ως ελληνική κοινωνία νοούνται και οι μετανάστες που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα, οι οποίοι μπορεί να μην έχουν ακόμη πολιτικά δικαιώματα, έχουν πάψει όμως να είναι το φθηνό εργατικό δυναμικό, τουλάχιστον όπως στο πρόσφατο παρελθόν. Αυτές οι μεταναστευτικές ομάδες δεν πρόκειται να ανεχτούν τις παλιές γνώριμες καταστάσεις στυγνής οικονομικής εκμετάλλευσης, ειδικά όταν είναι αποτέλεσμα ανταγωνισμού με κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά ασθενέστερες από αυτούς ομάδες. Ας μην αμελούμε ότι οι Αλβανοί και Πολωνοί της δεκαετίας του 1990 και των αρχών της τρέχουσας δεκαετίας είναι και αυτοί ανήσυχοι με την εξαθλίωση των νεοεισερχόμενων μεταναστευτικών ομάδων. Μέσα στους μαγαζάτορες της Ομόνοιας και της Αχαρνών συγκαταλέγονται και αρκετοί μετανάστες. Το ριζιμο των μεροκάματων στην γεωργία και την οικοδομή, όπου παρατηρείται, είναι εις βάρος τους. Επίσης, οι νέες μεταναστευτικές ομάδες δεν βρίσκουν δουλειές σήμερα με την ευκολία που έβρισκαν οι ομόλογοι τους μετανάστες την δεκαετία του 1990. Έχουν λιγοστή πρόσβαση στο πλέγμα υποδομών της τοπικής κοινωνίας (εξάιρεση είναι οι ΜΚΟ και σε ορισμένες περιπτώσεις η Εκκλησία).

Παρά τις κοινωνικοπολιτικά πολωτικές της τάσεις, λειτουργεί προς το παρόν ως το σημείο επαφής και διοχέτευσης της δυσαρέσκειας αυτών των μεταναστευτικών

ομάδων προς την ελληνική πολιτεία. Οι άσχημες κοινωνικοοικονομικές και βιοτικές συνθήκες των νεοεισερχόμενων ανεπίσημων μεταναστών σε συνδυασμό με τις ολοένα και συχνότερες σπασμωδικές συναντήσεις (encounters) με το ελληνικό Κράτος αποτελούν συστατικά που τροφοδοτούν την κοινωνική ανομία. Η απουσία μηχανισμών κοινωνικής ένταξης οδηγεί στην εμφάνιση νέων μορφών κοινωνικής περιθωριοποίησης και φτώχειας.

Το γεγονός ότι προωθούνται εξηγήσεις, εσκεμμένα ή μη, για τα κοινωνικά προβλήματα της Ομόνοιας και του Αγ. Παντελεήμονα με βάση τις μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα - όπως αυτές φαίνονται από τα στοιχεία συλλήψεων 'λαθρομεταναστών' της Ελληνικής Αστυνομίας - είναι ατυχής προσέγγιση. Πρώτον, τα ίδια τα αμφιλεγόμενα στοιχεία της Αστυνομίας δείχνουν ότι το μέγεθος των συλληφθέντων στα ελληνικά σύνορα ανεπίσημων μεταναστών από χώρες με κυρίαρχο το μουσουλμανικό στοιχείο είναι μικρό (βλέπε Καθημερινή, Δελθθανάση & Τερζής, Άμεσα μέτρα κατά λαθρομετανάστευσης, Πέμπτη 11 Ιουνίου 2009, σ.3). Οι περισσότεροι συλληφθέντες έρχονται από την Αλβανία (2) . Δεύτερον, η προσοχή πρέπει να στραφεί στο πως (ανα)παράγεται ο ανεπίσημος χαρακτήρας της μετανάστευσης και της εργασίας της μέσα από την ελληνική μεταναστευτική πολιτική και την ελληνική οικονομία γενικότερα.

Τα βήματα που έχουν γίνει την τελευταία εικοσαετία σε επίπεδο πολιτικών για την διαχείριση της μετανάστευσης δείχνουν πως η Ελλάδα είναι μια χώρα που εξακολουθεί να βλέπει το αλλοδαπό ανθρώπινο δυναμικό της με καχυποψία. Πρώτον, είναι εξαιρετικά δύσκολο για τους/τις μετανάστες/τριες να διαβούν τις διαθέσιμες οδούς νόμιμης εισόδου στην Ελλάδα. Η είσοδος στην Ελλάδα με σκοπό την εξαρτημένη εργασία μέσα από την υπάρχουσα πολιτική της μετάκλησης παραμένει σε σημαντικό βαθμό ανεφάρμοστη. Από την μια μεριά, η πολύπλοκη και χρονοβόρα γραφειοκρατική διαδικασία που απαιτείται (συνήθως από 12 έως και 18 μήνες, σύμφωνα με τους ίδιους τους εμπλεκόμενους κρατικούς υπαλλήλους) καθιστά απαγορευτικό τον όποιο επιχειρηματικό σχεδιασμό για τους περισσότερους εργοδότες οι οποίοι δεν μπορούν να περιμένουν να εγκριθεί η άδεια του αλλοδαπού εργάτη για να ξεκινήσουν ή να συνεχίσουν την παραγωγή τους. Από την άλλη, τα Γραφεία Εργασίας που θα δημιουργούνταν στα ελληνικά προξενεία σε διάφορες χώρες με σκοπό την πιο εύρυθμη λειτουργία της διαδικασίας της μετάκλησης ποτέ δεν άνοιξαν και οι ενδιαφερόμενοι αλλοδαποί εργαζόμενοι δεν έχουν ουσιαστικά άλλη επιλογή

από το να απευθυνθούν σε δίκτυα λαθρεμπόρων ή σε επίσημα ή/και άτυπα ταξιδιωτικά γραφεία ή γραφεία ευρέσεως εργασίας στις χώρες προέλευσης τους με το αζημίωτο βέβαια. Αυτό που εξασφαλίζουν συνήθως μέσω των τελευταίων είναι μία προσωρινή visa για τουρισμό τους όρους της οποίας παραβαίνουν παραμένοντας στην Ελλάδα μετά την λήξη της.

Η παροχή ασύλου είναι μια άλλη διαδικασία νόμιμης εισόδου στην χώρα η οποία δεν λειτουργεί όπως θα έπρεπε υπό την εποπτεία της Ελληνικής Αστυνομία Οι αναγνωρίσεις της προσφυγικής ιδιότητας είναι κάτω του 1% του συνόλου των εξεταζόμενων αιτήσεων την στιγμή που ένα σημαντικό μέρος των ανεπίσημων μεταναστών περίξ της Ομόνοιας δικαιούνται άσυλο καθώς έρχονται από χώρες με εμφύλιους πολέμους, συγκρούσεις και απολυταρχικά καθεστώτα. Ένας από τους βασικούς λόγους μαζικής απόρριψης των αιτούντων είναι το ότι οι αρμόδιοι συνεντευκτές συμβουλευονται την μέθοδο ‘της ασφαλούς χώρας’ για να αποφασίσουν αν κάποιος δικαιούται άσυλο. Μία μέθοδος που συνήθως δεν αντικατοπτρίζει τις επικρατούσες πολιτικές, εθνοτικές, θρησκευτικές διαφορές στο εσωτερικό μιας χώρας προέλευσης στην διένεξη των οποίων μπορεί να εμπλέκεται ο μετανάστης.

Τέλος, μία από τις βασικές συνθήκες αναπαραγωγής της ανεπίσημης μετανάστευσης είναι η ελληνική παραοικονομία. Όμως, το αίτημα για καταπολέμηση της παραοικονομίας εμφανίζεται ανούσιο όταν έχει ως βασικό άξονα την καταστολή. Η αύξηση των ελέγχων στις διάφορες αγορές εργασίας που δραστηριοποιούνται οι μετανάστες από τις αρμόδιες Κρατικές Υπηρεσίες (ΣΕΠΕ, ΙΚΑ) και των (ανεφάρμοστων) προστίμων θα έπρεπε να έπεται και όχι να προηγείται της προσπάθειας για την καταπολέμηση της παραοικονομίας. Στην πραγματικότητα πρέπει να δούμε τι κρύβεται πίσω από το κίνητρο του εργοδότη να απασχολήσει παράνομα τον εργαζόμενο (Ελληνα ή αλλοδαπό). Με άλλα λόγια, για να δούμε την παραοικονομία πρέπει να αρχίσουμε από την οικονομία. Η ελαστικότητα των εργασιακών σχέσεων συνήθως εις βάρος του εργαζόμενου μετανάστη είναι κυρίως αποτέλεσμα της ανελαστικότητας της ελληνικής αγοράς εργασίας. Οι εργοδότες δυσκολεύονται τόσο να απολύουν όσο και να προσλαμβάνουν υπό το παρόν νομικό καθεστώς προστασίας του πλήρως απασχολούμενου με σύμβαση αορίστου χρόνου. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο οι άτυπες ελαστικές διευθετήσεις εκμετάλλευσης εξαντλούνται εκεί που τα δικαιώματα της εργασίας (βλέπε νέες μορφές εργασίας όπως μερική,

προσωρινή, 'εξωτερική' (υπεργολαβία, φασόν), εποχικά εναλλασσόμενη απασχόληση) και του εργαζόμενου (δηλαδή ο μετανάστης με τα ελλιπή δικαιώματα και με δυσκολία πρόσβασης στα ήδη κατοχυρωμένα) δεν έχουν εξασφαλιστεί. Πρέπει δηλαδή να αναζητηθεί μια νέα ισορροπία ανάμεσα στις υπάρχουσες μορφές εργασίας, η οποία από ότι φαίνεται δεν μπορεί να ξεπροβάλλει παρά μόνο μέσα από την μετωπική σύγκρουση με κεκτημένα μικροσυμφέροντα και συντεχνίες. Δυστυχώς, η ελληνική κυβέρνηση και το πολιτικό σύστημα που την περιβάλλει αδυνατεί να συζητήσει τα ζητήματα της μετανάστευσης στο ίδιο τραπέζι με τα προβλήματα οικονομικής πολιτικής της χώρας (απασχόληση, ασφαλιστικό, διόγκωση Δημοσίου Τομέα). Αντίθετα, προτιμά να προωθεί 'μέτρα' όπως επιχειρήσεις 'σκούπα', απελάσεις, και άλλες επιχειρήσεις 'καθαριστικού' τύπου (στοίβαγμα σε πρώην στρατιωτικές αποθήκες στον Ασπρόπυργο, σε πλοία-φυλακές κτλ). Μέτρα που κοστίζουν, πρώτον, σε χρήμα: οι απελάσεις των μεταναστών από Ασιατικές και Υποσαχάριες χώρες έχουν απαγορευτικό κόστος ενώ η δημιουργία χώρων κράτησης κοστίζουν σε υποδομές, λειτουργία και προσωπικό.

Το θλιβερό επιχείρημα της κυβέρνησης ότι οι σχετικοί πόροι θα αντληθούν από την Ευρωπαϊκή Ένωση από την μια πλευρά δείχνει πως μια χώρα-μέλος φοράει το ευρωπαϊκό της κοστούμι ευκαιριακά, όποτε την βολεύει. Όμως, τα πράγματα δεν είναι και τόσο βολικά στην Ε.Ε. για μια τέτοια προσέγγιση: σε μια Ε.Ε. που έχει κάνει ανοίγματα με νέες χώρες μέλη σε μια κακή οικονομική συγκυρία τα μέτρα φρουριοποίησης στερούνται ρεαλισμού. Πρώτον, το μεγαλύτερο μέρος των ανεπίσημων μεταναστών μπαίνουν στην επικράτεια της Ε.Ε. όχι παράνομα αλλά νόμιμα με βραχυπρόθεσμη θεώρηση εισόδου (βίζα) για τουρισμό όπως δείχνουν τα ευρήματα του ερευνητικού προγράμματος CLANDESTINO. Δαπανώνται δηλαδή ποσά δυσανάλογα μεγάλα για τα σημερινά μεγέθη των μη νόμιμα εισερχόμενων μεταναστών και προσφύγων. Δεύτερον, οι διαδρομές των δικτύων λαθρεμπορίας μετατοπίζονται, δεν διακόπτονται. Αυτό σημαίνει ότι εξαιτίας και της μεγέθυνσης της Ε.Ε. τα κράτη-μέλη στα οποία θα πρέπει να διατεθούν ανάλογα ποσά θα αυξηθούν στο εγγύς μέλλον και δεν θα αφορούν μόνο την Ισπανία, την Ιταλία και την Ελλάδα. Τέλος, τα προκρινόμενα, από ότι φαίνεται, μέτρα αστυνόμευσης κοστίζουν στην εικόνα της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στην χώρα μας. Η κράτηση έως και 12 μήνες για ανθρώπους που δεν έχουν κάνει κάποιο έγκλημα δεν είναι μόνο ανθρωπιστικά αλλά και κοινωνικά επικίνδυνα. Τι θα γίνει με αυτούς τους ανθρώπους

στο πιθανότερο σενάριο που τελειώνει η 12μηνη κράτηση και δεν έχουν ευνοϊκή κατάληξη οι διαπραγματεύσεις με τις χώρες προέλευσης και διαμετακόμισης; Οι προοπτικές ένταξης τους στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της χώρας υποδοχής θα είναι πολύ πιο δύσκολες ύστερα από μία τέτοια εμπειρία.

(1) Οι προσβολές της ταυτότητας τους (το σκίσιμο του Κορανίου έρχεται να προσθέσει την θρησκεία στις ήδη υπάρχουσες εθνοτικές διακρίσεις) και οι βίαιες επιθέσεις προς τους μετανάστες έως και δολοφονίες (τρεις νεκρούς μετράμε μεταξύ Οκτώβρη 2008-Γενάρη 2009 στις ουρές της Διεύθυνσης Αλλοδαπών στην Πέτρου Ράλλη για την αίτηση για άσυλο) έχουν πληθύνει.

(2) Το νούμερο των καταγεγραμμένων συλληφθέντων Αλβανών δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα και είναι φουσκωμένο. Καθώς δεν δείχνει αριθμό ξεχωριστών ατόμων που έχουν συλληφθεί αλλά αριθμό περιπτώσεων σύλληψης. Είναι πολύ πιθανόν δηλαδή να μετριέται δύο ή/και παραπάνω φορές το ίδιο άτομο (κάποιος/α μπορεί να έχει συλληφθεί πάνω από μία φορά για παράνομη είσοδο ή παράνομη διαμονή στο ίδιο έτος

2.1.3 Μετανάστες στην Ελλάδα

Η μετανάστευση ως κοινωνικό φαινόμενο αποτελεί μία περίπλοκη και σύνθετη διαδικασία σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην Ελλάδα υπάρχουν δυο «ιστορικές μειονότητες» (Δαμανάκης, 2002, σ.52), η μουσουλμανική και εκείνη των Αθιγγάνων. Σ'αυτές τις δυο εθνοτικές-πολιτισμικές ομάδες προστέθηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και κυρίως τη δεκαετία του 1990 μετανάστες ελληνικής εθνοτικής καταγωγής όπως οι Ρωσοπόντιοι παλιννοστούντες και οι Βορειοηπειρώτες, μετανάστες από τις πρώην κομμουνιστικές χώρες των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης αλλά και πολίτες χωρών της Ασίας και της Αφρικής. Σε μικρότερο βαθμό εξακολούθησε δε και ο επαναπατρισμός Ελλήνων μεταναστών από τη Δυτική Ευρώπη, την Αμερική και την Αυστραλία, καθώς και η μετανάστευση πολιτών αναπτυγμένων χωρών (όπως για παράδειγμα το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και άλλες) (Τριανταφυλλίδου, 2005, σ.59).

Η ακριβής ποσοτική διάσταση των μετανευστικών ροών είναι δύσκολο να απεικονισθεί από τα επίσημα στοιχεία, επειδή οι περισσότεροι από τους αλλοδαπούς

που εισήλθαν στην Ελλάδα στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 ήταν παράνομοι. Αντίθετα, το μεταναστευτικό απόθεμα μπορεί να προκύψει από τα αποτελέσματα των απογραφών (Παπαδοπούλου, 2006, σ.291-313). Έτσι, με βάση τα στοιχεία της απογραφής του 2001, σήμερα διαμένουν στην Ελλάδα περίπου 11 εκατομμύρια άνθρωποι (10.964.020) από τους οποίους 797.091 είναι αλλοδαποί, νόμιμοι και παράνομοι μετανάστες. Σε αυτούς περιλαμβάνονται 47.000 πολίτες από άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι προφανές ότι η δημογραφική ανάπτυξη της χώρας κατά την τελευταία δεκαετία οφείλεται εξ ολοκλήρου στην εισροή από τρίτες χώρες ξένων εργαζόμενων και των οικογενειών τους (Τριανταφυλλίδου, 2005, σ.98).

Ο ξένος πληθυσμός εντάσσεται στην συντριπτική του πλειοψηφία (περίπου 80%) στο ηλικιακό φάσμα των 15-64 ετών, είναι δηλαδή δυνάμει οικονομικά ενεργός πληθυσμός. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, 90% των αλλοδαπών εργάζονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας και μόνο 6,5% αυτοαπασχολούνται. Περίπου 25% των μεταναστών απασχολείται στις οικοδομές, 20% στις λεγόμενες 'άλλες υπηρεσίες', συνήθως δηλαδή σε οικιακές εργασίες, φροντίδα ηλικιωμένων και παιδιών, 17,5% στον αγροτικό τομέα και λίγο περισσότερο από το 15% σε τουριστικές και εμπορικές υπηρεσίες (στο ίδιο, σ.191).

Από τους 762.000 καταγεγραμμένους αλλοδαπούς περισσότεροι από τους μισούς (438.000, 57% του συνόλου) είναι Αλβανοί πολίτες. Περίπου 1/3 των Αλβανών εργάζονται στις οικοδομές και 20% στον αγροτικό τομέα. Δεύτερη πολυπληθέστερη ομάδα είναι οι Βούλγαροι με 35.000 καταγεγραμμένους. Ένα τρίτο των Βούλγαρων πολιτών εργάζεται στον αγροτικό τομέα ενώ άλλο ένα τρίτο περίπου (29%) στις οικιακές και άλλες υπηρεσίες. Μετά την Βουλγαρία ακολουθούν οι ακόλουθες εθνικότητες: Γεωργία, Ρουμανία (με περίπου 20.000 άτομα η καθεμία), Ρωσική Ομοσπονδία (17.500), Ουκρανία, Πακιστάν και Ινδία (με λίγο περισσότερους από 10.000 εγγεγραμμένους η καθεμία) και Πολωνία (13.000). Στην Ελλάδα κατοικούν λοιπόν σήμερα περίπου ένα εκατομμύριο μετανάστες (συμπεριλαμβανόμενων και των ομογενών), που αντιστοιχούν στο 9% περίπου του συνολικού πληθυσμού και σε περισσότερο από το 12% της εργατικής δύναμης της χώρας (στο ίδιο, σ.123).

Η συνέχιση του φαινομένου της μετανάστευσης προς την Ελλάδα δείχνει ότι η χώρα χρειάζεται μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και συνολική πολιτική προσέγγιση του φαινομένου για να αντιμετωπίσει τις διεθνείς μετακινήσεις πληθυσμών. Θα μπορούσε

να διακρίνει κανείς τρεις φάσεις στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού φαινομένου από την ελληνική πολιτεία:

- Η πρώτη μέχρι τα τέλη του '80 (περίοδος ανοχής)
- Η δεύτερη που καθορίζεται από το νόμο 1975/91 (φάση της ποινικοποίησης)
- Η τρίτη συνδέεται με τη διαδικασία της νομιμοποίησης, που ξεκίνησε το Νοέμβριο του 1997 (φάση της εγκληματοποίησης της μετανάστευσης)

Στις 23 Αυγούστου 2005 ψηφίσθηκε ο νόμος 3386/2005 που ρυθμίζει θέματα μετανάστευσης και ενσωματώνει τις Οδηγίες 2003/86/EK (σχετικά με το δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης) και 2003/109/EK (σχετικά με το καθεστώς των επί μακρός διαμενόντων). Ο νόμος περιλαμβάνει πρόγραμμα νομιμοποίησης των παράνομα διαμενόντων αλλοδαπών (άρθρο 91) και ρυθμίζει θέματα εισόδου και διαμονής και κοινωνικής ένταξης στη χώρα των υπηκόων τρίτων χωρών. Τα άρθρα 65 και 66 εισάγουν ένα Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών με βάση το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους και με σκοπό την επιτυχή ένταξη τους στην ελληνική κοινωνία με έμφαση στους εξής τομείς: πιστοποιημένη γνώση της ελληνικής γλώσσας, παρακολούθηση εισαγωγικών μαθημάτων ιστορίας, πολιτισμού και τρόπου ζωής της ελληνικής κοινωνίας, ένταξη στην ελληνική αγορά εργασίας και ενεργό κοινωνική συμμετοχή (στο ίδιο ,σ.177).

Στις 12 Νοεμβρίου 2007 δόθηκε στη δημοσιότητα από το υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΔΑ), το «Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την ομαλή προσαρμογή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ελληνική Επικράτεια», με την επωνυμία «Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ». Η ολοκλήρωση του Προγράμματος συνδυάζεται και με την ίδρυση Γενικής Διεύθυνσης Μεταναστευτικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ένταξης στο υπουργείο Εσωτερικών. Αρμοδιότητές της θα είναι η συμμετοχή της στο σχεδιασμό της πολιτικής σε θέματα κοινωνικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών - ομογενών και λοιπών ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Το Πρόγραμμα «ΕΣΤΙΑ, αποσκοπεί στην εμπέδωση της κοινωνικής συνοχής, μέσα από την αναγνώριση της διαφορετικότητας και τον πλήρη σεβασμό των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου» (ΥΠΕΣΔΔΑ). Η σημασία της προαγωγής και προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες εθνικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές, γλωσσικές, αποτελεί σήμερα μια οικουμενική παραδοχή (Lenhart, 2006,σ.238). Τα κράτη υποχρεούνται να εγγυώνται σε άτομα ανήκοντα σε μειονότητα την άνευ διακρίσεων

άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Την παρούσα ελληνική μεταναστευτική πολιτική χαρακτηρίζει όμως η απουσία μέτρων για την εξασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους αλλοδαπούς εργαζόμενους (Γεωργούλας , 2001, σ.199-226). Οι υπηρεσίες του κράτους λειτουργούν περισσότερο σε επίπεδο αστυνόμευσης και καταστολής και δεν υπάρχει συγκεκριμένη κοινωνική πολιτική για τους αλλοδαπούς εργαζόμενους που βρίσκονται στην Ελλάδα.

2.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ

Κυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί φορείς έχουν τη δυνατότητα και οφείλουν να αναλάβουν δράση στην ενσωμάτωση των μέτρων ένταξης των μεταναστών και να προσαρμόσουν τις πολιτικές και τις πρακτικές στις μεταβαλλόμενες πραγματικότητες μιας πολύμορφης κοινωνίας. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί και πρέπει να έχει ουσιαστικό ρόλο στην διαχείριση αυτού του ζητήματος. Σήμερα μια προοδευτική πολιτική πρέπει να υπηρετεί την αρχή ότι η βιώσιμη τοπική ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη συμβολή και τη συμμετοχή όλων των πολιτών μιας τοπικής κοινωνίας. Ένας ισχυρός κοινωνικός ιστός που αποτρέπει τον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση οποιασδήποτε μερίδας των πολιτών αποτελεί στόχο κάθε δημοτικής αρχής που έχει θέσει εαυτόν στην υπηρεσία του συνόλου της τοπικής κοινωνίας. Η κοινωνική συνοχή και ασφάλεια επιτυγχάνονται κατά πρώτο λόγο στην τοπική κοινωνία και συνεπώς οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν τη δυνατότητα και την ευθύνη να εντάξουν τους μετανάστες στην κοινωνία της πόλης τους.

Η ομαλή κοινωνική ένταξη των μεταναστών στον τόπο όπου κατοικούν και εργάζονται επιφέρει πολλαπλά και αμφίδρομα θετικά αποτελέσματα για τους ίδιους και για την κοινωνία υποδοχής, τα οποία αφορούν στην οικονομική συνεισφορά των εργαζόμενων αλλοδαπών, την επαφή με τον πολιτιστικό πλούτο τους και την εξομάλυνση των δυσλειτουργιών που απορρέουν από την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό τους από τα κοινωνικά αγαθά (εγκληματικότητα, παραοικονομία).

Ο σημαντικός ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών φαίνεται και από το γεγονός ότι κάποιες δράσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης αφορούν τους ΟΤΑ και τους δημοτικούς υπαλλήλους.

Λόγω της καθημερινής τριβής των υπαλλήλων του Δήμου με μετανάστες για θέματα πολιτογράφησης, αδειών διαμονής κλπ. πραγματοποιούνται προγράμματα διαπολιτισμικής επιμόρφωσης δημοτικών υπαλλήλων που συναλλάσσονται με υπηκόους τρίτων χωρών. Επίσης, ο Δήμος έχει τη δυνατότητα να εντοπίζει, να αναδεικνύει και να παρακολουθεί τις ανάγκες και τα προβλήματα των μεταναστών σε τοπικό επίπεδο και να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και δραστηριότητες για την πλήρη ένταξή τους στην τοπική κοινωνία. Έτσι, δράσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης αφορούν στην οργάνωση συνεδρίου δημοτικών αρχών μεσογειακών χωρών σε θέματα ένταξης μεταναστών με στόχο την ανταλλαγή καλών πρακτικών και στη δημιουργία δικτύου συνεργασίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο για την ανταλλαγή καλών πρακτικών σε θέματα ένταξης.

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι για την αποτελεσματική προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την πλήρη πρόσβαση στα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα δεν αρκούν μόνο οι απαραίτητες θεσμικές και νομοθετικές ρυθμίσεις αλλά απαιτείται η ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και η ενεργοποίηση της ίδιας της κοινωνικής ομάδας των μεταναστών. Συνεπώς, οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης οφείλουν να αναπτύξουν δράσεις οι οποίες αποσκοπούν 1. στην εξασφάλιση της νόμιμης παραμονής και εργασίας των αλλοδαπών, 2. στην αναβάθμιση και βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχουν προς τους αλλοδαπούς ώστε να αρθούν οι λόγοι κοινωνικής ευπάθειας, 3. στην ενεργοποίηση των ίδιων των αλλοδαπών ώστε μέσω της αυτοοργάνωσης και της συμμετοχής στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι να είναι πιο παραγωγικοί και 4. στην ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος και την άρση των προκαταλήψεων και των αρνητικών στερεοτύπων(www.eetaa.gr).

2.2.1 Αναδιοργάνωση και αναβάθμιση των υπηρεσιών των δήμων για τους αλλοδαπούς

Η ελληνική κοινωνία συνειδητοποιεί και αποδέχεται σταδιακά ότι σημαντικό μέρος των αλλοδαπών που διαμένουν στην Ελλάδα είναι και θα παραμείνουν στη χώρα. Μια χώρα την οποία θεωρούν δεύτερη πατρίδα τους και τόπο στον οποίο θα ζήσουν αυτοί και τα παιδιά τους. Λαμβάνοντας υπόψη αυτή την πραγματικότητα, η

ελληνική πολιτεία έχει πλέον υιοθετήσει, σε επίπεδο, τουλάχιστον, νομικής ρύθμισης, την προσέγγιση της προώθησης της ομαλής ένταξής τους στην ελληνική κοινωνία.

Η υλοποίηση της επιλογής αυτής, η οποία απαιτεί χρόνο και την παράλληλη και πολυεπίπεδη δράση πολλών παραγόντων, έχει ως σημείο αφετηρίας την τακτοποίηση του καθεστώτος της διαμονής των αλλοδαπών. Στο πλαίσιο αυτό, ο νομοθέτης έχει αναθέσει στους Δήμους την κρίσιμη, για την ευρυθμία και λειτουργικότητα της όλης διαδικασίας, αρμοδιότητα της παραλαβής των αιτημάτων χορήγησης και ανανέωσης των αδειών διαμονής και εργασίας πολιτών τρίτων χωρών, καθώς και της διαμεσολάβησης μεταξύ των ενδιαφερόμενων και της αποφασίζουσας υπηρεσίας της Περιφέρειας.

Οι Δήμοι καλούνται να χειριστούν με υπευθυνότητα την εν λόγω διοικητικής φύσης αρμοδιότητα, προκειμένου να διαψεύσουν τις επιφυλάξεις που εκφράζονται κατά καιρούς για την ικανότητα και αποτελεσματικότητά τους στα ζητήματα αυτά. Ενδεχόμενη αποτυχία, που θα είχε ως αποτέλεσμα την αφαίρεση της συγκεκριμένης αρμοδιότητας από τους Δήμους και την ανάθεσή της σε άλλη υπηρεσία, θα αντανάκλυνε, άλλωστε, στη γενικότερη αξιοπιστία των Δήμων και θα έπληττε την στρατηγικού χαρακτήρα επιδίωξή τους για ενίσχυση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων τους.

Η ευθύνη των Δήμων, όμως, δεν εξαντλείται στη διεκπεραίωση του διοικητικού τους έργου. Αντίθετα, οι Δήμοι μπορούν και οφείλουν να λειτουργήσουν, περαιτέρω, ως μηχανισμοί κοινωνικής ένταξης. Προς αυτή την κατεύθυνση αναγκαία είναι η εκ μέρους τους ανάληψη πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη δράσεων ενταξιακού χαρακτήρα, όπως λ.χ. παροχή συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών προς τους αλλοδαπούς κατοίκους της περιοχής τους, διοργάνωση μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και ελληνικού πολιτισμού, σεμινάρια πολιτικής αγωγής, ψυχοκοινωνική υποστήριξη στους μετανάστες και τις οικογένειές τους, μέριμνα για τα προβλήματα της δεύτερης γενιάς και γενικότερα των ανήλικων αλλοδαπών κ.α. (www.eetaa.gr).

Ενόψει των παραπάνω, οι Δήμοι, εντοπίζοντας τις σημαντικές αδυναμίες που υπάρχουν σε θέματα υποδομών, στελέχωσης και λειτουργίας, και κεφαλαιοποιώντας την όποια εμπειρία έχει αποκτηθεί έως σήμερα, οφείλουν να αναλάβουν πρωτοβουλίες για τη δημιουργία ή την οργανωτική και ουσιαστική αναδιοργάνωση και αναβάθμιση των υπηρεσιών τους που απευθύνονται σε αλλοδαπούς.

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η σύσταση ειδικών και αναβαθμισμένων, σε υποδομές και προσωπικό, υπηρεσιών, οι οποίες θα λειτουργούν υπό την μορφή Κ.Ε.Α.. Αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχία του εγχειρήματος είναι η διασφάλιση της ύπαρξης μιας κρίσιμης συγκέντρωσης αλλοδαπού πληθυσμού και αιτήσεων χορήγησης ή ανανέωσης αδειών διαμονής και εργασίας. Τα Κ.Ε.Α., με κριτήριο ακριβώς το μέγεθος της συγκέντρωσης πληθυσμού σε μια δεδομένη περιοχή, μπορεί να συστήνονται είτε σε επίπεδο Δήμου είτε σε διαδημοτικό επίπεδο.

Στόχος των Κ.Ε.Α. είναι να στεγάσουν, ως ενιαία μονάδα, το σύνολο των υπηρεσιών των Δήμων που απευθύνονται ειδικά σε αλλοδαπούς, περιλαμβανομένων των υπηρεσιών που στοχεύουν στην ανάπτυξη δράσεων κοινωνικής ένταξης, είτε σε περιορισμένη είτε σε διευρυμένη κλίμακα. Σε πρώτη φάση, βέβαια, προέχει η εύρυθμη και αποτελεσματική διεκπεραίωση των διοικητικής φύσης αρμοδιοτήτων των Δήμων, ιδίως των αρμοδιοτήτων τους κατά τη διαδικασία αρχικής χορήγησης και ανανέωσης των αδειών διαμονής και εργασίας.

Ανεξάρτητα από τις όποιες επιλογές ως προς τις διοικητικές δομές, οι Δήμοι βαρύνονται με την ευθύνη να διασφαλίσουν ένα ελάχιστο επίπεδο ποιότητας στη διεκπεραίωση των αρμοδιοτήτων που τους ανατίθενται από το ν.3386/2005. Αν η ανάληψη πρωτοβουλιών στον τομέα της κοινωνικής ένταξης εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια και την πολιτική εκτίμηση των Δήμων, η λειτουργική, φιλική προς τον ενδιαφερόμενο και αποτελεσματική διοικητική διεκπεραίωση συνιστά ανελαστική υποχρέωση που απορρέει από το νόμο.

Σε κάθε περίπτωση, για την επιτυχία της οποίας προσπάθειας επιβεβλημένη είναι η ευαισθητοποίηση των Δήμων, αλλά και των τοπικών κοινωνιών, καθώς, επίσης, και η συνειδητοποίηση εκ μέρους της πολιτείας, στο σύνολό της, της ανάγκης να διαμορφώσει για τους αλλοδαπούς μία πολιτική που αρμόζει σε μια σύγχρονη ευνομούμενη πολιτεία. Σημαντικό ρόλο αναμένεται να έχει στο εγχείρημα αυτό η Κ.Ε.Δ.Κ.Ε..

2.2.2 Η ένταξη των μεταναστών και η τοπική κοινωνία (προτάσεις για συγκεκριμένες δράσεις)

Οφείλουμε να επισημαίνουμε πως το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε στη Ελλάδα σχετικά με το θέμα «τοπική κοινωνία και ένταξη των μεταναστών» είναι η παντελής έλλειψη υποδομών ως προς αυτό το σκοπό. Αν και η ΚΕΔΚΕ έχει τοποθετηθεί με πολύ σαφή τρόπο σχετικά με το θέμα και έχει εκφράσει προχωρημένες θέσεις, οφείλουμε να σημειώσουμε πως είναι εμφανής η έλλειψη πολιτικής βούλησης (εκτός ολίγων και φωτεινών εξαιρέσεων) για την ανάληψη στην πράξη των απαραίτητων πρωτοβουλιών και ενεργειών που χρειάζονται για την συγκρότηση των πολιτικών και απαραίτητων υποδομών σχετικά με την προσέγγιση και την ένταξη των μεταναστών. Σποραδικές και αυθόρμητες πρωτοβουλίες που παρατηρούνται σε τοπικό επίπεδο οφείλονται περισσότερο στη καλή διάθεση ορισμένων Δημάρχων ή στην δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Τέτοιες πρωτοβουλίες, αν και πολύτιμες, είναι εντελώς ανεπαρκείς για να αντιμετωπίσουν ένα τόσο σοβαρό ζήτημα όπως αυτό της ένταξης των μεταναστών.

Παρακάτω προτείνουμε μερικά από τα μέτρα και τις πρωτοβουλίες που μπορούν να αναλάβουν οι φορείς των τοπικών κοινωνιών με σκοπό την ομαλή συμβίωση δημοτών και μεταναστών, την δημιουργία χώρων αλληλογνωριμίας και επαφής μεταξύ τους, όπως και ορισμένα μέτρα για την αποτελεσματική ένταξη των μεταναστών. Η φιλοσοφία πάνω στην οποία κινούνται οι προτάσεις είναι η συνολική αντιμετώπιση των θεμάτων που άπτονται της ένταξης των μεταναστών, η οποία αποτελεί και την μοναδική αποτελεσματική στρατηγική.

Τα μέτρα και οι πρωτοβουλίες που προτείνουμε στοχεύουν στα εξής:

- Ενίσχυση της ικανότητας της κοινωνίας υποδοχής να προσαρμοστεί στην πολυμορφία λαμβάνοντας μέτρα ένταξης επικεντρωμένα στον πληθυσμό υποδοχής.
- Πρόληψη των φαινομένων γκετοποίησης και των εθνοτικών συγκρούσεων είτε ανάμεσα σε δημότες και τους μετανάστες είτε ανάμεσα στις ίδιες τις ομάδες των μεταναστών που κατοικούν έναν συγκεκριμένο Δήμο.
- Εκπόνηση τοπικών προγραμμάτων εφαρμογής μιας αμφίδρομης προσέγγισης ανάμεσα στους μετανάστες και την κοινωνία υποδοχής.

- Βελτίωση της εικόνας των μεταναστών μέσω της προβολής των θετικών προτύπων.
- Βελτίωση της κατανόησης και της αποδοχής της μετανάστευσης με εκστρατείες ευαισθητοποίησης, εκθέσεις, διαπολιτισμικές εκδηλώσεις, κλπ.
- Προώθηση της επίγνωσης, στην κοινωνία υποδοχής, των συνεπειών των προγραμμάτων υποδοχής και εισδοχής.
- Ενίσχυση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα στη διαχείριση της πολυμορφίας.
- Προώθηση της εμπιστοσύνης και των καλών σχέσεων στις συνοικίες, για παράδειγμα με πρωτοβουλίες υποδοχής, δράσεις «καθοδήγησης» κλπ.
- Συνεργασία με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, για παράδειγμα με τη θέσπιση εθελοντικών προτύπων δεοντολογίας για τους δημοσιογράφους (σε τοπικό επίπεδο και ευρύτερα).
- Στήριξη πολυπολιτισμικών δράσεων και εκδηλώσεων, για παράδειγμα ενημερωτικών εκστρατειών ή διαπολιτισμικών εκδηλώσεων με στόχο τη διάδοση συγκεκριμένων και ακριβών πληροφοριών σχετικά με τους πολιτισμούς, τις θρησκείες και την οικονομική και κοινωνική προσφορά των μεταναστών(Καπλάνι,2007,σ.75-86).

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων προτείνουμε συγκεκριμένα την δημιουργία στους Δήμους μιας Κοινωνικής Υπηρεσίας για τις Κοινωνικά Ευπαθείς Ομάδες, εφόσον η πρόσβαση των μεταναστών στους θεσμούς καθώς και στα δημόσια και ιδιωτικά αγαθά και υπηρεσίες, επί ίσοις όροις με τους Έλληνες και χωρίς καμία διάκριση, αποτελεί βασική προϋπόθεση για την καλύτερη ένταξη. Η Υπηρεσία αυτή θα προσεγγίσει τους κατοίκους του συγκεκριμένου Δήμου, μετανάστες αλλά και δημότες, που έχουν ανάγκη χρήσης αυτών των υπηρεσιών, γιατί βιώνουν το πρόβλημα της ανεργίας, της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και του κοινωνικού στιγματισμού. Από αυτή την άποψη, μέσω της Κοινωνικής Υπηρεσίας το θέμα του κοινωνικού αποκλεισμού αντιμετωπίζεται ως ένα συνολικό πρόβλημα, εξασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την ίση αντιμετώπιση όλου του πληθυσμού της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας, χωρίς διακρίσεις σε βάση της καταγωγής ή της υπηκοότητας.

Μέσα σε αυτή την υπηρεσία θα είναι ενταγμένες.

1. Τα Κ.Ε.Π. (Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών) με όλες τις χρήσιμες πληροφορίες και υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν στους πολίτες. Η δική μας

πρόταση είναι η πρόσληψη δίγλωσσων υπαλλήλων, η παρουσία και η συμβουλή των οποίων στην επικοινωνία με τους μετανάστες που προσέρχονται στα Κ.Ε.Π θα ήταν πολύτιμη. Οι δίγλωσσοι ή πολύγλωσσοι αυτοί υπάλληλοι μπορεί να προέρχονται από την μεταναστευτική ομάδα που διαθέτει τη μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα στην εκάστοτε τοπική κοινωνία ή που αντιμετωπίζει τα μεγαλύτερα προβλήματα ως προς την ένταξή της. (Έτσι π.χ. θα μπορούσε σε έναν Δήμο που η ομάδα με την μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα είναι οι μετανάστες εξ Αλβανίας, να προσλαμβάνονται υπάλληλοι που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα ή και γνωρίζουν τα Πακιστανικά, εάν διαπιστωθεί πως η ομάδα αυτή αντιμετωπίζει μεγαλύτερο πρόβλημα ως προς την κατανόηση της ελληνικής).

2. Η Υπηρεσία κοινωνικής φροντίδας παιδιών και νέων. Σε αυτό το σημείο οφείλουμε να σταθούμε κάπως περισσότερο. Εάν ρίξει κανείς μια ματιά στην ιστορία της μετανάστευσης στη Δύση, θα διαπιστώσει πως το «παιχνίδι» της ένταξης ή της γκετοποίησης κρίνεται ουσιαστικά στον τρόπο αντιμετώπισης της δεύτερης γενιάς μεταναστών. Σε αυτό το πλαίσιο το σχολείο αποτελεί την κύρια αναφορά και συνάμα την κύρια «εστία», όπου λαμβάνει χώρα η διαδικασία της ένταξης και της αφομοίωσης των παιδιών των μεταναστών. Κάτι τέτοιο ισχύει και για την Ελλάδα, όπου η παρουσία των μεταναστών στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης, ειδικά τις πρώτες, θεωρείται αρκετά υψηλή. Είναι χαρακτηριστικό πως στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες έρευνες, η παρουσία των παιδιών των μεταναστών φθάνει το 11%, ενώ σε ορισμένες περιοχές ξεπερνά ακόμα και το 25%. Από την άλλη πλευρά, εδώ και καιρό έχουν παρατηρηθεί, τα πρώτα ανησυχητικά κρούσματα γκετοποίησης, όπως τάσεις κοινωνικού αποκλεισμού (Τσιούκας, 2007, σ.44-46). Έτσι παρατηρείται ήδη, στις υποβαθμισμένες περιοχές που υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση μεταναστών, η τάση δημιουργίας «μονοεθνοτικών σχολείων»: σχολείων δηλαδή που αποτελούνται μόνο από μετανάστες, δεδομένου ότι οι Έλληνες γονείς αποφεύγουν να εγγράφουν σε αυτά τα παιδιά τους. Την ίδια στιγμή, στις εν λόγω γειτονίες, παρατηρείται μια ανησυχητική τάση πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου εκ μέρους των παιδιών των μεταναστών. Η γενικότερη διαπίστωση είναι πως, σε τέτοιες περιπτώσεις, τα παιδιά των μεταναστών ζουν σε ένα περιβάλλον όπου δεσπόζει η οικογενειακή βία, η παντελής αδιαφορία των γονέων για την εκπαίδευση του/των παιδιού/ων τους, με αποτέλεσμα τα εν λόγω παιδιά να εκδηλώνουν από πολύ νωρίς αντικοινωνική συμπεριφορά ή να απαρτίζουν συμμορίες

ανηλίκων στα πρότυπα εκείνων που παρατηρούμε στα γαλλικά banlieu. Γι' αυτό το λόγο, υπάρχει επιτακτική ανάγκη για την δημιουργία υποδομών με σκοπό την υποδοχή και την αρωγή των εν λόγω παιδιών. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ειδικά προβλήματα των νέων μεταναστών στο πλαίσιο των μέτρων που στοχεύουν στην πρόληψη της αποτυχίας και της εγκατάλειψης της σχολικής εκπαίδευσης, την βελτίωση της πρόσβασης των νέων μεταναστών στην ανώτερη εκπαίδευση και την αποτελεσματική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των νέων μεταναστών.

Η Υπηρεσία, η οποία θα στελεχώνεται από εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς λειτουργούς, παιδοψυχολόγους, λογοθεραπευτές κλπ., θα αναλάβει την οργάνωση προγραμμάτων υποστήριξης της σχολικής κοινότητας με σκοπό την πρόληψη της σχολικής διαρροής, τη βελτίωση των συνθηκών εκπαίδευσης και την παροχή περισσότερων δυνατοτήτων προσωπικής ανάπτυξης. Τα μέλη της σχολικής κοινότητας θα μπορούν να αξιοποιήσουν την δημοτική σχολική συγκοινωνία, τους προληπτικούς ιατρικούς ελέγχους, τη σχολή γονέων (η οποία θα αποτελέσει μια ευκαιρία για να έρθουν σε επαφή οι γονείς των μεταναστών με τους γονείς των γηγενών παιδιών), τα προγράμματα πρόληψης μαθησιακών προβλημάτων και άλλων προβλημάτων προσαρμογής, τις δυνατότητες πρόληψης και έγκαιρης παρέμβασης σε δυσκολίες λόγου και ομιλίας–λογοθεραπεία, τις ευκαιρίες να αθληθούν, να εκφραστούν μέσα από τις τέχνες, να καλλιεργήσουν το ταλέντο τους, να βιώσουν την αίσθηση της επιτυχίας που δεν σχετίζεται μόνο με την απόδοση στα μαθήματα, συμμετέχοντας στα αθλητικά και πολιτιστικά τμήματα του Δήμου, μέσω και έξω από τον χώρο του σχολείου.

Σημαντικό σε αυτό το σημείο είναι να τονίσουμε πως ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στους αθλητικούς συλλόγους και τμήματα των Δήμων, επειδή μέσω από το παιχνίδι και στον συναγωνισμό αναπτύσσεται η απαιτούμενη διάδραση των παιδιών των μεταναστών με τα ελληνόπουλα, τα οποία την επαφή με τον «ξένο» την βιώνουν διαφορετικά από τους γονείς τους, ως μια καθημερινή πραγματικότητα. Επίσης η υπηρεσία θα αυτή έχει την ευθύνη για την δημιουργία και την παρακολούθηση των δημοτικών βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών. Η δημιουργία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών η οποία θα φέρει σε επαφή τα παιδιά των μεταναστών και των γηγενών, εξοικειώνοντας τις δυο «ομάδες» και καταπολεμώντας τις προκαταλήψεις και τους δισταγμούς μέσω της συμμετοχής των παιδιών σε ελκυστικές, δημιουργικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Άλλοι χώροι όπου

μπορεί να προωθηθεί η επαφή και η εξοικείωση των παιδιών των μεταναστών με τους δημότες - η δημιουργία των οποίων θα είναι αρμοδιότητα της παραπάνω υπηρεσίας - είναι οι παιδικές κατασκηνώσεις και το (τα) Κέντρο/α Πληροφόρησης Νέων, Ιντερνέτ Καφέ κλπ..

3. Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης, το οποίο φροντίζει για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών σε κοινωνικές ομάδες με αυξημένες ανάγκες, με σκοπό τη βελτίωση της ζωής τους και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή της πόλης, μέσω της ενίσχυσης του εθελοντισμού (Ιατρεία, Υπηρεσία σίτισης, Αναγνωστήριο, μονάδα «βοήθεια στο σπίτι», τηλεβοήθεια). Το έργο του Κέντρου θα έγκειται κυρίως στην καταγραφή των προβλημάτων και στην παροχή αρωγής, στο μέτρο του δυνατού, προς τους μετανάστες και τους παλιννοστούντες που διαμένουν στο συγκεκριμένο Δήμο ή διαμέρισμα του Δήμου. Πολύ σημαντική είναι και η συνεργασία με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτή την περιοχή. Το Κέντρο μπορεί να αναλάβει την διοργάνωση προγραμμάτων και μαθημάτων της ελληνικής γλώσσας που θα απευθύνονται κυρίως στους μετανάστες της πρώτης γενιάς. Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αποτελεί την βασική οδό της ένταξης των μεταναστών, γιατί βελτιώνει την αυτοεικόνα και την αυτοπεποίθησή τους, τους δίνει τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν την πορεία των παιδιών τους στο ελληνικό σχολείο και επίσης να διεκδικήσουν μια καλύτερη θέση στην αγορά εργασίας.

Το προσωπικό που θα απασχολείται στις παραπάνω υποδομές θα αποτελείται σταθερά από έμπειρους επιστήμονες: κοινωνιολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, επαγγελματικούς συμβούλους, επαγγελματικούς συμβούλους, παιδαγωγούς, λογοπαιδικούς, νομικούς, ιατρούς, νοσηλευτές κλπ. Οι κοινωνικές υπηρεσίες θα πλαισιώνονται, όπου αυτό είναι δυνατόν, από εθελοντικές υπηρεσίες και θα συνεργάζεται με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η εκπαίδευση «πολιτιστικών διαμεσολαβητών» αποτελεί μια αναγκαία συνθήκη. Πρόκειται για πρόσωπα που θα προέρχονται από τις ομάδες των μεταναστών που διαμένουν στις τοπικές κοινωνίες, τα οποία μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό διαμεσολαβητικό ρόλο. Η παρουσία των «πολιτιστικών διαμεσολαβητών» ενισχύει την ικανότητα των παρεχόντων δημοσίων και ιδιωτικών υπηρεσιών να συνεργάζονται με τους μετανάστες μέσω διαπολιτισμικής διερμηνείας και μετάφρασης, εποπτείας, διαμεσολάβησης με τις κοινότητες των μεταναστών κλπ. Επιπλέον ενσωματώνει την διαπολιτισμική διάσταση στις πολιτικές πρόσληψης και κατάρτισης

Εκτός των παραπάνω υποδομών, για την ένταξη των μεταναστών στις τοπικές κοινωνίες, προτείνουμε επίσης τις εξής πρωτοβουλίες:

- Την δημιουργία στα ήδη υπάρχοντα Πολιτιστικά Κέντρα των Δήμων ενός ειδικού Τμήματος που θα ασχολείται και θα επιδιώξει την ανάδειξη της πολιτιστικής διάστασης της παρουσίας των μεταναστών στο συγκεκριμένο Δήμο ή διαμέρισμα. Με πολιτιστική διάσταση και δραστηριότητα εννοούμε την διοργάνωση εκθέσεων ζωγραφικής με καλλιτέχνες μετανάστες, την διοργάνωση βραδιάς ποίησης, βραδιάς φαγητού κλπ. Ο σκοπός είναι η δημιουργία χώρων ανταλλαγής μεταξύ των δημοτών και τους μετανάστες συντοπίτες τους μέσω της προβολής θετικών προτύπων των μεταναστών.
- Το εν λόγω Τμήμα, για να λειτουργήσει ουσιαστικά και όχι τυπικά, πρέπει να πλαισιώνεται από εκπαιδευτικούς, κοινωνιολόγους, καλλιτέχνες, νηπιαγωγούς κλπ., εθελοντές επί το πλείστον. Στον ίδιο χώρο, οι μετανάστες που το επιθυμούν θα διδάσκονται ελληνικά, δεδομένου ότι η κατοχή της γλώσσας αποτελεί πολύ σημαντικό μέσο ένταξης και άρσης της αποξένωσης. Επίσης, οι μετανάστες που διαμένουν στο συγκεκριμένο Δήμο ή διαμέρισμά του, μπορούν να συμμετάσχουν σε όλες τις δραστηριότητες που διοργανώνει το Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου (όπως μαθήματα φωτογραφίας, υπολογιστών κλπ.).
- Την δημιουργία της πολυπολιτισμικής βιβλιοθήκης, με την ένταξη των έργων λογοτεχνίας στις γλώσσες των χωρών καταγωγής των μεταναστών. Το μέτρο αυτό αποσκοπεί στη σταδιακή προσέλκυση των μεταναστών στους χώρους της βιβλιοθήκης και στην συνύπαρξή τους στους ίδιους χώρους με τους γηγενείς αναγνώστες.
- Στο πλαίσιο των συναυλιών του καλοκαιριού που συνηθίζουν να διοργανώνουν αρκετοί Δήμοι μπορεί επίσης να προγραμματιστεί η συμμετοχή ενός ή δυο μουσικών σχημάτων τα οποία προβάλλουν την μουσική παράδοση των χωρών προέλευσης των μεταναστών.
- Ο σκοπός αυτών των δράσεων είναι η αμφίδρομη προσέγγιση ανάμεσα στους μετανάστες και την κοινωνία υποδοχής. Τέτοιες δράσεις βοηθούν επίσης τους μετανάστες να μην βιώνουν την καταγωγή τους ως στίγμα. Όπως έχει αποδειχθεί και από προηγούμενες εμπειρίες, οι μετανάστες που δεν βιώνουν την καταγωγή τους ως στίγμα είναι και οι πιο ανοιχτοί και οι πιο πρόθυμοι να ενταχθούν και να αφομοιωθούν ομαλά στον πολιτισμό της χώρας υποδοχής.

- Δεν προτείνουμε την δημιουργία ενός Διαπολιτισμικού ή Πολυπολιτισμικού Δημοτικού Κέντρου, γιατί σε αυτή την περίπτωση, εκτός του ότι το οικονομικό κόστος είναι κατά πολύ υψηλότερο, υπάρχει ο κίνδυνος μιας ιδιότυπης «γκετοποίησης» των μεταναστών, την ίδια στιγμή που ο κύριος σκοπός είναι η δημιουργία χώρων ανταλλαγής ανάμεσα σε Έλληνες και μετανάστες. Γι' αυτό το λόγο κρίνουμε εύστοχο την ενσωμάτωση του Τμήματος που περιγράψαμε παραπάνω στο ήδη υπάρχον Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου.
- Θεωρούμε επίσης πως έχει έρθει ο καιρός για πιο τολμηρές πρωτοβουλίες, με στόχο την απόκτηση δημόσιας ορατότητας των μεταναστών στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας. Όπως έχει αποδειχθεί από ανάλογες εμπειρίες σε άλλες χώρες, τέτοια μέτρα συμβάλλουν τα μέγιστα στη βελτίωση της αυτοεικόνας των μεταναστών, στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης τους προς τους θεσμούς της χώρας υποδοχής, και ενισχύουν την διάθεση για ένταξη. Επίσης, έχει διαπιστωθεί πως, παρόλη την αρχική αρνητική αντίδραση, η εικόνα του μετανάστη στα μάτια των ντόπιων κατοίκων βελτιώνεται σημαντικά. Έτσι π.χ. η πρόσληψη ενός μικρού αριθμού μεταναστών στην δημοτική αστυνομία θα αποτελούσε, από αυτή την άποψη, ένα πολύ αποτελεσματικό μέτρο και θαρραλέο συνάμα βήμα.

2.2.3 Προγράμματα δράσης

Η διαδικασία ένταξης ενός μετανάστη θα πρέπει να ξεκινά από τη χώρα καταγωγής του, με την ενημέρωση των μελλοντικών μεταναστών αναφορικά με τους θεσμούς και την κοινωνική πραγματικότητα της χώρας προορισμού και φυσικά την εκμάθηση της γλώσσας. Κατόπιν, έπεται το κομβικό στάδιο της νομιμοποίησης του αλλοδαπού, που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο τόσο στην περαιτέρω ένταξή του στην κοινωνία, όσο και στην ασφάλεια και συνοχή της ίδιας της χώρας υποδοχής. Όσον αφορά στη νομιμοποίηση της διαμονής και εργασίας των μεταναστών, με βάση τη υπάρχουσα νομοθεσία οι Δήμοι έχουν την ευθύνη της παραλαβής των αιτήσεων έκδοσης αδειών διαμονής και τον έλεγχο πληρότητας των απαιτούμενων δικαιολογητικών, και η Περιφέρεια αποφασίζει την χορήγηση ή ανανέωση ή μη της άδειας. Η εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας έκδοσης αδειών διαμονής αποδεικνύεται προβληματική λόγω της καθυστέρησης των Περιφερειών στην έκδοσή

τους, γεγονός που υπονομεύει τη νόμιμη διαμονή των μεταναστών στη χώρα και σε συνδυασμό με τη δύσκαμπτη γραφειοκρατία, έχουν ως συνέπεια την παραμονή στην Ελλάδα μεγάλου αριθμού μεταναστών, υπό καθεστώς μη νομιμότητας και υπό το διαρκή φόβο σύλληψης από τις αρχές, με τα συνήθη παρεπόμενα φαινόμενα περιθωριοποίησης, εξαθλίωσης και τέλεσης ποινικά κολάσιμων πράξεων. Συνεπώς, η υπεύθυνη εφαρμογή της νομοθεσίας με τρόπο δίκαιο προωθεί την ομαλή κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

Από την άλλη πλευρά, η πρόσβαση των μεταναστών στην αγορά εργασίας, την ασφάλιση, τη στέγαση, την εκπαίδευση, το σύστημα υγείας, τα κοινωνικά δικαιώματα και τις δημόσιες υπηρεσίες και αγαθά παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην ομαλή κοινωνική τους ένταξη και την κοινωνική συνοχή. Για το σκοπό αυτό, μπορούν να οργανωθούν προγράμματα συμβουλευτικής και κέντρα πληροφόρησης για τους μετανάστες σε σχέση με τη διαβίωση στο δήμο, τους τομείς υγείας, εργασίας, επαγγελματικής κατάρτισης, γλωσσικής επιμόρφωσης κλπ, την εξοικείωση των υπηκόων τρίτων χωρών με τα τοπικά ιδρύματα και τους υπάρχοντες συλλόγους που μπορεί να τους αφορούν (ιδρύματα εκπαίδευσης ενηλίκων, κέντρα νεότητας, αθλητικούς συλλόγους κλπ), την ανάδειξη και επισήμανση των αναγκών τους, την πρόσβαση σε φορείς, καθώς και σε δημόσια και ιδιωτικά αγαθά και υπηρεσίες και την ανάπτυξη της ικανότητας των υπηκόων τρίτων χωρών να συμμετέχουν στο κοινωνικό γίγνεσθαι του τόπου.

Επίσης, είναι πλέον σημαντική η παροχή συμβουλών σχετικά με νομικά ζητήματα και κυρίως όσον αφορά στο καθεστώς διαμονής και εργασίας τους, καθώς και η εξοικείωση των μεταναστών με τα βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού κράτους, η κατανόηση του θεσμικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται (δίκαιο κατάστασης αλλοδαπών, δίκαιο ιθαγένειας, δημοτικές αρχές, υπηρεσίες αλλοδαπών, ο ρόλος της αστυνομίας κλπ) και η ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Επίσης, ο Δήμος μπορεί να λειτουργήσει Κέντρα Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών ή Γραφείο Αλλοδαπών, το οποίο θα παρέχει ολοκληρωμένες υπηρεσίες σε όλους τους μετανάστες που ζουν και εργάζονται στα πλαίσιά του και θα τους διευκολύνει στις επαφές τους με τη Δημόσια Διοίκηση. Παρόμοια προγράμματα στήριξης και συμβουλευτικής ακολουθήθηκαν στην Πορτογαλία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο με τη δημιουργία συμβουλευτικών φορέων που απευθύνονται αποκλειστικά σε μετανάστες.

Όσον αφορά στην κατάρτιση των υπαλλήλων των Δήμων και των Περιφερειών σχετικά με τη διαδικασία νομιμοποίησης των αλλοδαπών, προκειμένου να εξυπηρετούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, να ενημερώνονται σωστά και να λαμβάνουν και να εντάσσονται στον ορθό τύπο άδειας διαμονής, θα πρέπει να διοργανώνονται σεμινάρια για την αποτελεσματική εκπαίδευση και ενημέρωσή τους σχετικά με το νομοθετικό πλαίσιο, να ενημερώνονται από εξειδικευμένες βιβλιοθήκες της Περιφέρειας και των Δήμων και μέσω διαδικτυακών τόπων που θα δίδει πληροφορίες όσον αφορά στο καθεστώς νομιμότητας των αλλοδαπών και τις αρμοδιότητες των δημοτικών και περιφερειακών υπαλλήλων.

Επιπλέον η ενθάρρυνση των μεταναστών όσον αφορά στην αυτοοργάνωσή τους, δηλαδή την οργάνωση σε συλλογικότητες, ενώσεις, σωματεία κ.λπ. είναι πολύ σημαντική και για την προσωπική τους στήριξη. Η σύσταση οργανώσεων, οι οποίες προβάλλουν ως αυτοσκοπό τους κυρίως την προάσπιση και διαφύλαξη των συμφερόντων των μεταναστών, εξυπηρετεί συγκεκριμένες ανάγκες των μελών τους, στοχεύουν στην βελτίωση της θέσης τους στην ελληνική κοινωνία και συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξή τους, προασπίζοντας τα δικαιώματά τους, δημιουργώντας γέφυρες επικοινωνίας ανάμεσα στους μετανάστες και διάφορους φορείς, πραγματοποιώντας πολιτιστικές εκδηλώσεις με συμμετοχή μεταναστών και Ελλήνων.

Στην κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού της υπάρχουσας υποδομής της τοπικής αυτοδιοίκησης και των πολιτικών ένταξης του αλλοδαπού στοιχείου στην λειτουργία της πόλης και των υπηρεσιών της πρέπει να ενταθούν τα προγράμματα εκπαίδευσης των μεταναστών όσον αφορά στην επαγγελματική τους κατάρτιση αλλά και τη γνώση της ελληνικής γλώσσας και των θεσμών της ελληνικής κοινωνίας, καθώς όπως επισημάνθηκε στη Διάσκεψη Υπουργών των Κρατών-μελών της ΕΕ στο Γκρόνινγκεν το 2004, η παροχή στους μετανάστες της δυνατότητας να αποκτήσουν τις βασικές αυτές γνώσεις έχει ουσιώδη σημασία για μια επιτυχή ένταξη(www.ypes.gr/el/).

Η γνώση της ελληνικής γλώσσας είναι απαραίτητη σε κάθε πτυχή της καθημερινότητας των μεταναστών, αλλά και εργαλείο για όσους μετανάστες έχουν αποφασίσει να δράσουν διεκδικητικά, απαιτώντας συλλογικά τα κοινωνικά και πολιτικά τους δικαιώματα. Διευκολύνει την κοινή δράση με τους έλληνες εργαζόμενους και την ίση πρόσβαση στην εργασία και τα κοινωνικά αγαθά. Η καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας αποτελεί επίσης προϋπόθεση σύμφωνα με το ισχύον

νομοθετικό πλαίσιο, για την απόκτηση από τους μετανάστες του καθεστώτος των επί μακρόν διαμενόντων που τους εξασφαλίζει άδεια διαμονής αόριστης διάρκειας.

Στο πλαίσιο λοιπόν των συνολικότερων προσπαθειών της τοπικής αυτοδιοίκησης για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, οι Δήμοι οφείλουν να διερευνήσουν τη δυνατότητα για λειτουργία σχολείου διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας στους αλλοδαπούς κατοίκους, στο οποίο μπορούν να απευθύνονται οι μετανάστες που κατοικούν στο δήμο, εφόσον το επιθυμούν.

Επίσης, μπορούν να οργανωθούν, στα πλαίσια του Δήμου, σεμινάρια με σκοπό την ανάδειξη των δεξιοτήτων των μεταναστών, τον εντοπισμό προοπτικών στον επαγγελματικό τομέα, τη δημιουργία εργαστηρίων εκμάθησης ηλεκτρονικού υπολογιστή ή διαφόρων τεχνών. Παρόμοια σεμινάρια προωθήθηκαν σε αρκετές χώρες της ΕΕ, στα πλαίσια της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως, για παράδειγμα, στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου αξιοποίησαν τις δεξιότητες και ικανότητες των μεταναστών. Σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η εξεύρεση εργασίας ανάλογης με τα προσόντα του υποψηφίου, προκειμένου να μη χάνονται οι δεξιότητές του. Από την άλλη πλευρά, η επιστροφή στη χώρα καταγωγής είναι πιο εύκολη αν ο μετανάστης αποκτήσει κατάρτιση και είναι παραγωγικός στη χώρα υποδοχής. Η ένταξή του λοιπόν στην αγορά εργασίας καθιστά τον επαναπατρισμό του μετανάστη πιο εύκολο καθώς έχει βελτιώσει τη θέση του όσον αφορά στην απασχόληση και την επαγγελματικά του κατάρτιση και εμπειρία.

Όσον αφορά στο θέμα της στέγασης, έχουμε παραδείγματα από τα κράτη μέλη της ΕΕ, όπου Δήμοι έχουν προωθήσει και συμβάλλει στη λύση του προβλήματος αυτού. Ο Δήμος της Πάδοβα, στη Βόρειο Ιταλία, έχει εφαρμόσει μια πολιτική που περιλαμβάνει την αναζήτηση λύσεων στέγασης για τους μετανάστες. Μέσα από ένα δίκτυο ετερογενών φορέων που αποτελείται από δήμους, επαρχιακές και περιφερειακές διοικήσεις, εργοδότες, τράπεζες και ιδρύματα δημιουργήθηκε ένας καινοτόμος μηχανισμός, μέσω του οποίου οι εργοδότες μπορούν να έχουν στην διάθεσή τους διαμερίσματα ή κλίνες για τους μετανάστες που απασχολούν στις επιχειρήσεις τους. Στα περαιτέρω πλεονεκτήματα του προγράμματος συγκαταλέγονται η παροχή κοινωνικών συμβουλών και η συνεχόμενη εκπαίδευση.

Επιπρόσθετα, πρέπει να προωθηθούν ενεργά οι δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας, οι οποίες αποσκοπούν στην άρση των προλήψεων και των στερεοτύπων που τροφοδοτούν το ρατσισμό και την ξενοφοβία.

Η τοπική αυτοδιοίκηση έχει τον πρώτο και κύριο ρόλο στο να διαμορφώσει ένα κοινωνικό περιβάλλον ανοχής απέναντι στο διαφορετικό, προαγωγής του διαφορετικού πολιτισμού και αλληλεγγύης στον ξένο. Η υποστήριξη λοιπόν εκστρατειών ενημέρωσης των δημοτών για τον θετικό ρόλο των μεταναστών και η συνδιοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων αμοιβαίας πολιτισμικής εξοικείωσης σε συνεργασία με οργανώσεις μεταναστών και με κοινή συμμετοχή μεταναστών και γηγενών αποτελούν σημαντικά μέσα για την επίτευξη της ενσωμάτωσης.

Ένας θεσμός που θα διευκόλυνε την ένταξη των μεταναστών στην τοπική κοινωνία είναι η δημιουργία Παρατηρητηρίων Μεταναστών στους Δήμους της ελληνικής επικράτειας. Το Παρατηρητήριο των Μεταναστών σκοπό έχει τη μελέτη θεμάτων που αφορούν στη μετανάστευση και τη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με τους μετανάστες που ζουν στην κάθε περιοχή (απασχολισσιμότητα, εκπαίδευση, νομιμοποίηση, εγκληματικότητα κλπ) ώστε να προωθηθεί η έρευνα σε σχέση με την ένταξη των μεταναστών. Απώτερος στόχος του Παρατηρητηρίου είναι η μελέτη των ζητημάτων και των δεδομένων αυτών προκειμένου να υποβληθούν προτάσεις και να γίνουν συστάσεις για την αντιμετώπιση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι υπήκοοι τρίτων χωρών και την πρόληψη φαινομένων ξενοφοβίας και κοινωνικού αποκλεισμού. Στο παρατηρητήριο εκτός από τις Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, μπορούν να συμμετέχουν εκπρόσωποι κρατικών υπηρεσιών, ενώσεις μεταναστών, οι κοινωνικοί εταίροι και μη κυβερνητικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στα θέματα μετανάστευσης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η μετανάστευση είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην χώρα αποστολής και στην χώρα υποδοχής, καθώς προκαλεί μεταβολές στις δομές και τις λειτουργίες της εκάστοτε κοινωνίας. Το μεταναστευτικό φαινόμενο λόγω του μεγάλου βαθμού επιρροής του στην κοινωνία, ωθεί την κάθε χώρα στην ψήφιση νόμων, στην χάραξη πολιτικών και στην υιοθέτηση και υλοποίηση καλών πρακτικών με σκοπό την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και την ομαλή συμβίωσή τους με τον γηγενή πληθυσμό.

Οι καλές πρακτικές που υπάρχουν είναι αρκετές και φαίνονται εκ πρώτης όψεως αποτελεσματικές, όμως στην πλειοψηφία τους αποβλέπουν απλά στην διαχείριση της μεταναστευτικής παρουσίας και παρουσιάζονται προβλήματα λόγω έλλειψης υποδομών και οργάνωσης. Οι υπάρχουσες καλές πρακτικές βοηθούν τον μετανάστη πρόσκαιρα, αλλά σε βάθος χρόνου δεν τον καλύπτουν ουσιαστικά και δεν του παρέχουν τα μέσα εκείνα που θα τον καταστήσουν ισότιμο με τους υπόλοιπους γηγενείς πολίτες οι οποίοι απολαμβάνουν ένα πλήθος αγαθών, υπηρεσιών και δικαιωμάτων. Απόρροια της προαναφερθείσας κατάστασης είναι η μη επίτευξη της ουσιαστικής ένταξης των μεταναστών στην χώρα και η ανάγκη για καινοτόμες και ενεργητικές πολιτικές.

Η διαμόρφωση μιας σύγχρονης μεταναστευτικής πολιτικής η οποία θα προωθεί ένα σύνολο καλών πρακτικών αποτελεί προτεραιότητα για την Ελλάδα. Αυτή θα επιτευχθεί εφ'όσον συνεργαστούν οι αρμόδιοι σε εθνικό και διεθνές επίπεδο ώστε να υπάρχει μια βασική γραμμή άσκησης της πολιτικής αυτής με έμφαση στις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε κοινωνίας. Κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία των υπουργείων ώστε οι πολιτικές που εκπορεύονται να είναι πλήρεις και να αφορούν όλες τις εκφάνσεις του βίου των μεταναστών στην χώρα υποδοχής. Με συνεργασία των αρμόδιων φορέων και με αποφάσεις ορθά μελετημένες οι οποίες θα βοηθούν τον μετανάστη όχι μόνο σε βραχυχρόνιο, αλλά και σε μακροχρόνιο επίπεδο θα καταστεί δυνατή η ουσιαστική ένταξη του στους διάφορους τομείς της κοινωνίας. Απαιτείται μια κοινή προσπάθεια του κράτους, των γηγενών πολιτών και των μεταναστών ώστε να προωθηθούν και να εφαρμοστούν οι πολιτικές και οι καλές πρακτικές. Ο μετανάστης αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της κοινωνίας, καθώς η χρησιμότητα της παρουσίας του είναι αδιαμφισβήτητη και ακόμα ένα σημαντικό βήμα για την

κοινωνική αποδοχή του μετανάστη αποτελεί η αναγνώριση και η κατανόηση του γεγονότος ότι όλοι οι πολίτες αποτελούν εν δυνάμει μεταναστευτικές ομάδες.

Στο μέλλον πρέπει να ορισθεί -σε σχέση με την ενσωμάτωση των πολιτών από τρίτες χώρες- μια αποτελεσματικότερη πολιτική, κατά τον ίδιο τρόπο και σε ίδια έκταση με την πολιτική πάταξης της παράνομης μετανάστευσης. Η ενσωμάτωση πρέπει να έχει ως στόχο την συμμετοχή των μεταναστών σε διαφορετικούς επιμέρους κοινωνικούς τομείς, την αξιοποίηση των ταλέντων τους ανάλογα με την ικανότητα και την ετοιμότητα απόδοσής τους, και την -όσο το δυνατόν- απεριόριστη και αυτόνομη διαβίωσή τους. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να συμβάλουν σε αυτό, προωθώντας μέτρα ενσωμάτωσης και απομακρύνοντας τα εμπόδια που υπάρχουν στο δρόμο ολοκλήρωσής της. Οι προσφορές στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης δεν θα πρέπει να απευθύνονται μόνο σε νεοεισερχόμενους μετανάστες, αλλά και σε εκείνους που διαμένουν επί μακρότερο χρόνο στην Ένωση, ειδικά δε, σε μετανάστες οι οποίοι επιλέγουν να διαβιούν για μεγάλο χρονικό διάστημα (π.χ. πέντε χρόνια) σε συγκεκριμένο τόπο ενός κράτους μέλους. Στην τελευταία περίπτωση και με την συνδρομή και άλλων στοιχείων, όπως η γνώση της γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού, θα μπορούσε να ερευνηθεί η συμμετοχή των μεταναστών αυτών στις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η μετανάστευση αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση τόσο για τα ελληνικά, τα ευρωπαϊκά όσο και τα διεθνή δεδομένα, μιας και αποτελεί πηγή σοβαρών προβλημάτων από τη μια αλλά από την άλλη προσφέρει μεγάλες ευκαιρίες προς αξιοποίηση. Επιπλέον η ένταξη των παράνομα εργαζομένων στη νόμιμη αγορά εργασίας είχε ως αποτέλεσμα μεγαλύτερα φορολογικά και ασφαλιστικά έσοδα, τη στιγμή που η πλειοψηφία τους δεν λαμβάνει συντάξεις, αλλά ούτε και υπόκεινται σε κάποια ιδιαίτερη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη λόγω του νεαρού της ηλικίας τους. Ακόμη, η μετανάστευση είναι ευεργετική για την ελληνική κοινωνία, διότι αφενός πολλοί μετανάστες ανέλαβαν εργασίες οι οποίες θεωρούνται ανθυγιεινές, επικίνδυνες ή κατοκλήρωμένες και για τις οποίες δεν υπήρχε πλέον διάθεση από Έλληνες να τις αναλάβουν (συνεπώς ο μετανάστης δεν λειτουργεί ως υποκατάστατο του αυτόχθονος εργαζόμενου στην αγορά εργασίας), ενώ αφετέρου, το σχετικά μικρό κόστος της εργασίας των μεταναστών, κατέστησε πιο ανταγωνιστικά τα ελληνικά προϊόντα στις διεθνείς αγορές. Δεν υπάρχει όμως αμφιβολία ότι οι μετανάστες κατέχουν προσόντα και δεξιότητες που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν καλύτερα στην αγορά εργασίας.

Παρ' όλ' αυτά, οι πολιτικοί αποσιωπούν την ανάγκη υποδοχής μεταναστών, ίσως γιατί έρχεται σε αντίθεση με την ανάγκη να μη δυσαρεστήσουν μια κοινή γνώμη που, λόγω της οικονομικής ύφεσης και ορισμένων εγκληματικών περιστατικών, φαίνεται να στρέφεται όλο και περισσότερο ενάντια στην είσοδο και εγκατάσταση νέων μεταναστών. Αντιμετωπίζοντας την έλλειψη εργατικού δυναμικού και την αυξανόμενη ακαταλληλότητα των δραστηριοτήτων κατάρτισης και για να αποφευχθεί η ενίσχυση της παράνομης μετανάστευσης, οι κυβερνήσεις πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι η είσοδος των μεταναστών και κυρίως αυτών που έχουν τα κατάλληλα προσόντα και την ικανότητα προσαρμογής στην αγορά εργασίας πρέπει να διευκολυνθεί.

Αλλά, η αξιοποίηση των μεταναστών δεν πρέπει να γίνεται σε βάρος των αναπτυσσόμενων χωρών, προκαλώντας συγκεκριμένα τη φυγή εγκεφάλων και δεν πρέπει επίσης να προκαλεί διαχωρισμό της αγοράς εργασίας και συνεχή εξάρτηση από τη μετανάστευση για ορισμένες κατηγορίες θέσεων απασχόλησης. Οι ροές των μεταναστών κατά τις επόμενες δεκαετίες μπορούν να συμβάλουν στην κάλυψη των σημερινών και μελλοντικών αναγκών των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας, κάτι όμως που θα ήταν καλό να γίνει με σεβασμό πρωτίστως στα ανθρώπινα δικαιώματα και χωρίς την εκμετάλλευση ατόμων που βρίσκονται στην ίδια δύσκολη θέση, που βρίσκονταν κάποιες δεκαετίες πριν οι Έλληνες ή οι Ιταλοί μετανάστες στην Γερμανία και την Αυστραλία.

Οι μετανάστες θα πρέπει να ενθαρρυνθούν ώστε να ενσωματωθούν και όχι να αφομοιωθούν στις εκάστοτε κοινωνίες. Οι σχεδιαστές των αντίστοιχων προγραμμάτων ένταξης θα πρέπει να διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις και πληροφορίες για τον πληθυσμό που καλούνται να εξυπηρετήσουν και να είναι σε θέση να μελετήσουν τις γενικότερες εθνικές και ευρωπαϊκές τάσεις των μεταναστευτικών κινήσεων. Η απόκτηση κάποιων βασικών δικαιωμάτων, όπως είναι τα πολιτικά, για τους μετανάστες που διαμένουν μακροχρόνια στη χώρα υποδοχής θα μπορούσε να βοηθήσει στην ανάπτυξη ενός ουσιαστικού διαλόγου. Διάλογος που μέχρι στιγμής διεξάγετε μόνο σε περιορισμένο επίπεδο, μέσω μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και με τη βοήθεια γηγενών μεσολαβητών. Έτσι τα σχετικά μέτρα δεν δοκιμάζονται μέσα από διαδικασίες συλλογικής διαπραγμάτευσης αλλά περνούν κατευθείαν στη φάση εφαρμογής τους, χωρίς να έχουν ελεγχθεί οι παράπλευρες ή ανεπιθύμητες επιπτώσεις τους.

Τελειώνοντας θα πρέπει να τονίσουμε ότι στο πλαίσιο της ορθής εφαρμογής των εθνικών σχεδίων δράσης για την κοινωνική ένταξη, καλούνται τα κράτη μέλη να κάνουν απολογισμό των μέτρων και των στρατηγικών πρωτοβουλιών που αναλαμβάνουν, να προχωρήσουν σε μελέτες και άλλες στατιστικές εργασίες καθώς και διεθνικά σχέδια με σκοπό την ένταξη των μεταναστών στα πλαίσια κοινοτικών προγραμμάτων δράσης για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Συγκεκριμένα το κεντρικό ζητούμενο για την αντιμετώπιση της πρόκλησης που θέτει η μετανάστευση στα κράτη μέλη της Ένωσης, είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή πολιτικών οι οποίες από τη μια να μεγιστοποιούν τα οφέλη της μετανάστευσης για την χώρα υποδοχής, ενώ από την άλλη να αμβλύνουν τα σχετικά προβλήματα και ταυτόχρονα να προωθούν την κοινωνική συνοχή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεωργούλας Σ. (2001) Μετανάστες στην Ελλάδα. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Γεωργούλας, Σ. (2003). Το νομικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα του 21 αιώνα: Μια ιστορική κριτική ματιά, στο Κασιμάτη, Κ (επιμ), Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Δαμανάκης. Μ.(2002). Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Δεληθανάσης & Τερζής. Άμεσα μέτρα κατά λαθρομετανάστευσης. Αθήνα: Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Πέμπτη 11 Ιουνίου 2009, σ.3

Καμπέρης, Ν(2006). Οι αλλοδαποί εργαζόμενοι στον ελληνικό αγροτικό χώρο. Πραγματικότητες, ιδεολογίες και νοοτροπίες στο Μπάκαβος, Χ και Παπαδοπούλου, Δ. (επιμ) Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Καπλάνι, Γ, Μοσκόφ, Η, Τσιούκας, Γ. (2007). Τοπική αυτοδιοίκηση και μετανάστες. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Μεγάλου, Α, Σταθοπούλου, Θ, Χατζηπαναγιώτου, Μ. (2003). Πολιτικές ενσωμάτωσης των μεταναστών στον Ευρωπαϊκό χώρο: η περίπτωση της Ολλανδίας, της Γερμανίας και της Γαλλίας. Αθήνα: Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης.

Μπάγκαβος, Χ, Παπαδοπούλου, Δ. (2003). Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική. Αθήνα: Εκδόσεις Ι.Ν.Ε/ Γ.Σ.Ε.Ε – Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Μπάγκαβος, Χ. (2003). Δημογραφικές μεταβολές, αγορά εργασίας και συντάξεις στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή ένωση. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Παπαδοπούλου, Δ. (2006). Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην Ελληνική κοινωνία. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Τριανταφυλλίδου, Α. (2005). Ελληνική μεταναστευτική πολιτική: προβλήματα και κατευθύνσεις. Αθήνα: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής.(ΕΛΙΑΜΕΠ)

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cohen, R. (2006). Migration and its enemies, global capital, migrant labour and the nation state. Albershot

Lenhart, V. (2006). Παιδαγωγική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Stalker, P (2002). Migration trends and migration policy in Europe. International Migration.

Pecoud, A. (2005). Migration without borders: an investigation into the free movement of people, Global Commission on International Migration.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.Ypes.gr. Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

www.eetaa.gr. Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης.

www.migpolgroup.com Migration Policy Group. “Locating immigrant integration policy measures in the machinery of the European Commission”

